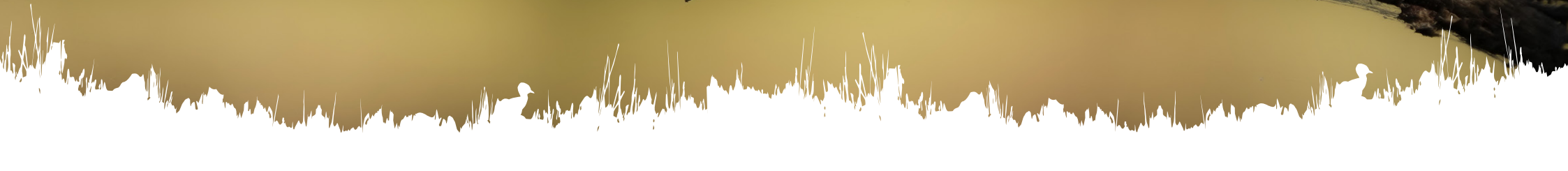

In fleanende takomst!

JAARVERSLAG

2023

Colofon

Jaarverslag 2023 van de Bond Friese VogelWachten (BFVW)

De BFVW is een natuurbeschermingsorganisatie zonder eigen terreinen. De vereniging streeft naar bescherming en verbetering van de kwaliteit van de natuur en de natuurbeleving in brede zin in de provincie Fryslân. De BFVW telt op 31 december 2023 104 plaatselijke vogelwachtverenigingen met 17.000 leden, waarvan 3.000 nazorgers op een nazorggebied van totaal ongeveer 130.000 hectare.

Bonds bureau BFVW

Inge van der Zee,
beleidsmedewerker, tel. 06 - 11 40 25 91
Henk de Jong,
medewerker marketing en communicatie, tel. 06 - 51 17 21 74
René van Dam,
beleidsmedewerker, tel. 06 - 11 02 57 51
Charlotte de Groot,
administratief medewerkster, tel. 06 - 15 22 84 98

Labadistendyk 2, 8637 VJ Wiuwert
Tel. 058-250 4388
Email: info@bfvw.nl - Website: www.bfvw.nl
IBAN-nr. BFVW: NL82RABO0356254844
Geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

Uitgever

BFVW, Wiuwert

Redactie

Inge van der Zee (BFVW)
Helga Aukes Communicatie & Office Management, Mantgum

Ontwerp en vormgeving

Jongens van De Jong, Leeuwarden

Druk

Grafische Groep van der Eems, Easterein

Foto cover

IJsvogel, Mark de Boer

Niets uit deze uitgave mag op wat voor wijze dan ook worden overgenomen zonder uitdrukkelijk schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever en Helga Aukes zijn niet verantwoordelijk voor eventuele tekst-, beeld-, zet- en drukfouten.

01

verenigingszaken

1.1	Algemeen	6
1.2	Algemene ledenvergadering	7
1.3	Andere contactmomenten	7
	Kontaktjûn	7
	Gesprekronde langs vogelwachten	8
1.4	Samenwerkingsverbanden	8
1.5	Jaarbericht – Weidevogels in Fryslân	9
1.6	Vrijwilligers en vogelwachten	9
1.7	Hoofdbestuur	10
	Overlijden erelid Jochem de Groot	10
	Werkgroep wachtondersteuning	10
1.8	Registratiesysteem	11
	Media	12
	Freonen fan de BFWW	12
1.9	Jarige vogelwachten	13

02

nazorg

2.1	Algemeen	14
2.2	Situatie 2023	14
2.3	Kievit	16
2.4	Grutto	16
2.5	Scholekster en tureluur	17
	Eerste eieren	18
	Maispilot	20
	Droneteam	20
	Grutsk op ús	
	Greidefûgels	21
	Kuikens in het land, poes in de mand	22
	Stimuleringsfonds Boerenlandvogels Fryslân	22

03

broedzorg

3.1	Algemeen	24
3.2	Nestkasten	26
3.3	Zwaluwen	27
3.4	Blaustirns (zwarte stern)	28
3.5	Uilen en roofvogels	29
	Werkgroep Kerkuilen Friesland	29
	Steenuilenwerkgroep Friesland	30
3.6	Wilsters (goudplevieren)	30

Adresgegevens 33
vogelwachten

Adresgegevens 34
BFWW, bestuur, ereleden, commissies en aanverwante organisaties

04

educatie

4.1	Jeugd	32
4.2	Volwassenen	32

Oeverzwaluwen in een natuurlijke
zwaluwwand bij Longerhouw.
Foto: Wiebe Palstra

Meer info over de zwaluwen is te vinden op pagina 20

Na het jubileumjaar weer een 'gewoon' jaar

Toch gebeurde er in dit gewone jaar weer heel veel. De geplande ALV op 10 maart werd beïnvloed door sneeuwval en daardoor gladde en onveilige wegen. Omdat hierdoor velen niet aanwezig konden zijn, is ervoor gekozen de agenda op te delen en op 31 maart nog een ALV uit te schrijven. In ieder geval werd ik op 10 maart wel tot voorzitter gekozen met de bedoeling om rond 1 juli de voorzittershamer over te nemen.

Het jaar startte met veel discussie over het wel of niet vangen en doden van de steenmarter. Gelukkig mocht van de rechter een flink aantal steenmarters worden gevangen en gedood. In gebieden waar dat is gebeurd is de weidevogelstand en de hazenstand flink verbeterd. In de provincie Groningen is vorig jaar hetzelfde ervaren.

Wat waren er in 2023 leuke activiteiten en wat kwamen daar een hoop positieve reacties op. Enkele highlights:

Presentatie van het boek Gruttoland van Murk Nijdam op 31 maart en de dik verdiende uitreiking van de Gouden Skries aan Bote de Boer op 16 mei.

De jeugdvogelwachtdag op 3 juni in Ginnum. Fantastisch georganiseerd en mede door het mooie weer een geslaagde dag met gastoptredens van de herstellende Cambuurtrainer Henk de Jong en onze gedeputeerde Douwe Hoogland.

Een hoogtepunt is ook dat stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân (ANF) de eerste vier hectares Gruttoland Tjerkwerd van Bote de Boer heeft gekocht.

Op 26 oktober was de presentatie van het Jaarbericht – Weidevogels in Fryslân en de eerste uitreiking van de Boerefûgellânpriis met twee terechte prijswinnaars.

De druk bezochte Kontaktjûn met inspirerende thema's.

Wat voor mij persoonlijk een hoogtepunt was, is de constatering dat veel meer mensen dan ik had verwacht begaan zijn met de weidevogel en hier ook emotioneel trots op zijn.

De cyberaanval tijdens de Paasdagen waardoor het hele systeem blokkeerde, was toch wel een domper. Wat mogen we trots zijn op onze ICT-mensen die dit razendsnel wisten op te lossen.

Na de HB-vergadering op 15 juni was dan het moment aangebroken dat ik de voorzittershamer van Henk Minkes over mocht nemen. Henk heeft het als waarnemend voorzitter super gedaan. Hartelijk dank daarvoor Henk!

Op 7 juli nam gedeputeerde Douwe Hoogland afscheid. Douwe heeft heel veel voor de BFVW en de weidevogels betekend. Onze nieuwe gedeputeerde Matthijs de Vries nam het stokje over en stimuleert en ondersteunt het werk van de BFVW. Die steun kunnen we gebruiken en we zijn daar erg blij mee.

In het najaar startte het wachtonderzoek, wat veel tijd en energie kost, maar zich zeker terugbetaalt. We komen te weten welke wachten sterk zijn en welke wachten hulp kunnen gebruiken. Het onderzoek zal tegen de zomer van 2024 zijn afgerond. Tijdens de Kontaktjûn in het najaar zal een eerste plan van aanpak worden gepresenteerd dat zal leiden naar ondersteuning van de wachten.

Nog sterker dan voorheen gaan we in 2024 door met het beschermen en behouden van de weidevogels in Fryslân en van de overige vogels die vallen onder broedzorg. Dit doen we als totale BFVW, samen met onze partners. Met elkaar gaan we ervoor!

Keimpe Strikwerda, *voorzitter BFVW*

01 verenigings- zaken

missie

De BFVW verbindt de vogelwachters in Fryslân die samen één grote passie delen; de enorme liefde voor de natuur en met name de vogels daarin. Die liefde drijft ons om die kostbare natuur te koesteren en te beschermen.

visie

De BFVW beschermt de vogels en hun leefgebied in Fryslân. We benutten kansen om de teruggang van de (weide)vogels te keren. De BFVW pakt de belangrijkste bedreigingen voor de (weide)vogels, zoals verlies van biotoop en toenemende predatie, in Fryslân aan. De BFVW maakt de Fryske samenleving bewust van het feit dat ook zij actief kan bijdragen aan de bescherming van vogels. De BFVW is het kenniscentrum voor monitoringsgegevens en beschermingsmaatregelen voor vogels in Fryslân.

Baltsende scholeksters.
Foto: Jappie Seinstra

1.1 Algemeen

Op 12 november 1947 werd de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten opgericht door de op dat moment 62 aanwezige lokale vogelwachters in Fryslân. Hoewel onze naam inmiddels is ingekort tot Bond Friese VogelWachten (BFVW) is onze missie nog altijd dezelfde: het beschermen van de flora en fauna in Fryslân en dan met name de avifauna (vogels).

In het afgelopen jaar, dat aanvoelde als een 'gewoon' jaar na alle jubileumfestiviteiten van 2022, konden we al onze energie weer wijden aan die opdracht. De activiteiten van Bonds bureau en hoofdbestuur richten zich op twee hoofdpijlers: de 'fûgels yn Fryslân' en onze vrijwilligers. Die vrijwilligers zijn onze ogen en oren in het veld en ze zetten zich ieder jaar voor de vogels in door ze te beschermen, te monitoren en door nest- en foerageergelegenheid aan te bieden.

Alle vrijwilligers zijn lid van onze ruim 100 lokale vogelwachters. De wachten hebben samen ongeveer 17.000 leden en maar liefst 3.000 actieve vrijwilligers, waarmee we de grootste boerenlandvogelbeschermingsorganisatie van het land zijn.

Als dé monitoringorganisatie van Fryslân fungeren we als kenniscentrum voor vogelpopulaties. We delen onze expertise met agrarische collectieven, natuurorganisaties en particulieren om gezamenlijk de leefomgeving van vogels te verbeteren. Ons Bonds bureau, bemand door een aantal betaalde krachten en een vrijwillig hoofdbestuur, coördineert en ondersteunt deze inspanningen.

Het Bonds bureau heeft sinds augustus 2023 vier medewerkers die gezamenlijk 3 FTE invullen. Charlotte de Groot kwam namelijk als ondersteunend medewerker onze gelederen versterken.

Al tijdens ons jubileumjaar heeft het hoofdbestuur nagedacht over de toekomst van de BFVW, haar leden en de vogels in onze provincie. In 2023 leidde dat tot de oprichting van een aantal werkgroepen die zich specifiek bezighielden met die zaken. Zo besprak de werkgroep aaisykjen en veldbeleving de gebeurtenissen rondom de start van het nazorgseizoen met bijvoorbeeld de vondst van de eerste eieren en de sluiting van het 'frije fjild' dat daarop volgt. De werkgroep nazorg 2.0 denkt na over hoe onze nazorgtak (de vrijwillige weidevogelbescherming) toekomstbestendig gemaakt kan worden en de werkgroep wachtondersteuning kwam met een aantal adviezen over

hoe de BFVW de aangesloten vogelwachten beter kan faciliteren en verbinden. Over die laatste werkgroep en de eerste acties naar aanleiding van haar advies verderop in dit jaarverslag meer.

Ondertussen werd door het hoofdbestuur en de drie (vanaf augustus vier) medewerkers van het Bondsbureau natuurlijk ook 'gewoon' doorgewerkt aan alle lopende zaken. De monitoring van allerlei vogelsoorten werd gecoördineerd en gefaciliteerd, er werden gesprekken gevoerd met collega-organisaties, overheden en andere partijen, overleggen op zowel landelijk als provinciaal niveau werden bijgewoond, cursussen werden ontwikkeld en uitgerold en vragen van vrijwilligers beantwoord. In dit jaarverslag vertellen we meer over de activiteiten in het jaar 2023, met hier en daar een kleine vooruitblik op de zaken die we in 2024 oppakken.

1.2 Algemene ledenvergadering

In het voorjaar van 2023 waren we niet meer gebonden aan regels rondom Covid. Er werd dan ook een reguliere algemene ledenvergadering (ALV) afgekondigd voor de tweede vrijdag van maart (de eerste bleek in de voorjaarsvakantie te vallen). Op 10 maart bleek het echter hondenweer te zijn. Tegen het einde van de middag en gaandeweg de vooravond kwamen meer en meer sneeuwbuien opzetten en meer en meer vogelwachten meldden zich af, omdat ze de reis niet aandurfd. Er bleek geen tijd meer om nog af te blazen, menigeen bleek toch al op weg naar Wommels te zijn. Uiteindelijk waren nog geen 25 vogelwachten aanwezig in een verder warm en goed verzorgd Dielshûs in Wommels.

Waarnemend voorzitter Henk Minkes deelde direct aan het begin van de avond mee dat op deze tiende maart alleen de besluitstukken afgehandeld zouden worden. De meer informatieve agendapunten werden verschoven naar 31 maart. Het hoofdbestuur wilde iedereen graag vroeg weer op weg sturen, zodat men veilig thuis zou kunnen komen. Binnen een uur werden de notulen en het jaarverslag goedgekeurd, de begroting vastgesteld, het certificaat Immaterieel Erfgoed Aaisykjen ondertekend (de vertegenwoordiger van het Kenniscentrum was ondanks het slechte weer wel vanuit Midden-Nederland naar Wommels gekomen), het stemvoorstel over rechtstreeks contact vanuit de Bond met de vrijwilligers aangenomen en de hoofdbestuursleden benoemd. Bijzonder element hierbij was de benoeming van Keimpe Strikwerda tot voorzitter. Zijn benoeming leidde nog niet direct tot actie, Keimpe pakte in de loop van juni de werkzaamheden op. Tot die tijd bleef Henk Minkes als waarnemend voorzitter actief.

Voor het tweede deel van de ALV werden de wachten genodigd op 31 maart opnieuw naar het Dielshûs te komen. Nu was er tijd en rust om de jaarrede van de waarnemend voorzitter te beluisteren. Verder werd afscheid genomen van de heer Hoogland als natuurge-deputeerde. Hij was verguld met de attentie: de echte aaisikerspet met BFVW-logo. Na nog een presentatie van de werkgroep wachtondersteuning, het Stimuleringsfonds Boerenlandvogels Fryslân en Stichting ANF sloot Inge van der Zee de avond af met een uitleg over de veranderingen die voort kunnen komen uit het Frysk Programma Landelijk Gebied. Ze besloot met de oproep om vooral mee te praten in de gebiedscoalities. Dát zijn de plekken waar wordt besloten over de toekomstige inrichting van de leefomgeving van de eigen vogelwacht.

1.3 Andere contactmomenten

Kontaktjûn

Ruim 40 vogelwachten kwamen in november wederom bijeen in het Dielshûs. Daarmee werd aan de uitnodiging voor de Kontaktjûn breed gehoor gegeven. Deze Kontaktjûn was dan ook uitgeroepen tot een ALV. De reden hiervoor was het stemvoorstel over een herverdeling van de monitoringsvergoedingen over de wachten. Doel van het voorstel was om de verdeling socialer te maken door de basisvergoeding van 100,- te schrappen, maar voor wachten die via de hectarevergoeding niet aan een bedrag van 200,- kwamen, het bedrag aan te vullen tot die 200,-. Bij handopsteking werd slechts vanuit drie wachten bezwaar gemaakt, waarmee het voorstel werd aangenomen. Verder werd Henk Minkes tijdens de Kontaktjûn - voor het eerst voorgezeten door Keimpe Strikwerda - met bloemen en een schilderij bedankt voor zijn inzet als waarnemend voorzitter. Minkes blijft voorlopig nog wel HB-lid. Daarna was er aandacht voor de nazorgcijfers en de opdracht van de werkgroep nazorg 2.0. Gerard Tamminga en Claas Frankena, leden van de broedzorgcommissie, deden enthousiast verslag over het zwaluwenwerk, met tips over voorkomen van predatie. Voor het onderdeel ideeën vanuit de wachten kwamen vervolgens André de Jager en Henk Minkes naar voren voor hun vogelwachten SintJohannesga-Rotsterhaule en Trynwâlden. Ze spraken over de ontwikkeling van een plasdrasgebied en over buitenlandexcursies. De drukbezochte avond leverde flink wat positieve reacties en nieuwe ideeën op.

Gespreksronde langs vogelwachten

De werkgroep wachtondersteuning presenteerde tijdens de ALV van maart haar bevindingen. Duidelijk was dat de verbinding tussen de Bond en de bij haar aangesloten vogelwachten kan worden verbeterd (meer over de bevindingen van de werkgroep is te lezen in het blok over de werkgroep elders in dit hoofdstuk). Het hoofdbestuur besloot hierop een project te starten waarbij alle ruim 100 vogelwachten stuk voor stuk een vertegenwoordiger (van Bondsbureau of hoofdbestuur) op bezoek krijgen. Vanaf september is gestart met deze gespreksronde langs de vogelwachten. Vijf BFVW-ers hebben onderling een verdeling gemaakt op basis van de locatie van de wachten. Verwacht wordt dat de bezoekeronde in april of mei 2024 afgerond kan worden. Vervolgens zullen de gesprekken in een adviesrapport samengevat worden. Met hierop volgend een actieplan om vogelwachten toekomstbestendig te maken. De bezoekeronde levert voor medewerkers en enkele bestuurders flink wat bezette avonden op. Besloten is daarom om de rayon-bijeenkomsten in 2023 te laten vervallen.

1.4 Samenwerkingsverbanden

De BFVW neemt actief deel aan beleidsontwikkelingen op provinciaal, landelijk en zelfs Europees niveau, gericht op het verbeteren van de leefomstandigheden van (weide) vogels. Een bekend platform in Fryslân waarin alle bij weidevogels betrokken partijen vertegenwoordigd zijn, is het OlterterpOerlis. Sinds de start van het overleg in 2014 zijn wij actieve leden van dit platform, waaruit diverse samenwerkingsvormen op het gebied van weidevogels zijn voortgekomen, zoals predatiemonitoring, Fûgelweb en het schrijfteam van de Weidevogelnota.

Het OlterterpOerlis is tevens het overleg van waaruit het Jaarbericht – Weidevogels in Fryslân is ontstaan. In het Jaarbericht worden, onder leiding van de BFVW, de gezamenlijke, provinciale cijfers van de vier hoofdsoorten gepresenteerd. We participeren ook actief in de Olterterp-werkgroep Predatie, die onder andere verantwoordelijk is voor de lancering van steenmarterpilots.

Als provinciale weidevogelcoördinator nemen wij ook deel aan landelijke overleggen van provinciale coördinatoren. Hierbij komt keer op keer de unieke positie van Fryslân naar voren, dankzij onze aantallen vrijwilligers, aantallen vogels en ons eigen registratiesysteem. We zijn er trots op dat we regelmatig als voorbeeld kunnen dienen voor andere provincies.

Vanaf 2021 vertegenwoordigt Doede Kooistra (HB-lid juridische zaken en onderzoek) de BFVW in de Provinciale Commissie Landelijk Gebied (PCLG), waarbij hij natuurorganisaties vertegenwoordigt.

Als lid van de Friese Milieu Federatie participeren we in het Grien Oerlis, een overlegstructuur voor groene partijen in Fryslân.

Op educatief gebied werken we samen met andere natuurorganisaties aan moderne educatievormen via het Actieplan Groene Vrijwilligers Fryslân.

Binnen het Europese LIFE IP-project GrassBirdHabitats zijn we een volwaardige partner, met als hoofdtaak het monitoren van de stand van weidevogels in Fryslân en het in stand houden en waar mogelijk verbeteren van de vrijwilligerspool die daarvoor nodig is.

Naast deze formele samenwerkingsverbanden hebben

bestuursleden en medewerkers regelmatig overleg met partners zoals het Agrarisch Natuurfonds Fryslân, het Kollektivenberied Fryslân, de TBO's, Sovon, onderwijsinstellingen, de Jagersvereniging en de Provincie. Hierbij wordt besproken hoe we elkaars initiatieven kunnen versterken.

Winterkoning.
Foto: Herman Postma

1.5 Jaarbericht- Weidevogels in Fryslân

In het afgelopen jaar hebben alle nazorgers en broedzorgers van de BFVW gezamenlijk aanzienlijke hoeveelheden data ingebracht in het centrale BFVW-registratiesysteem. De resultaten van deze inspanningen zijn ingezet voor verschillende publicaties, waaronder het Jaarbericht 2023 - Weidevogels in Fryslân, dat onder de leiding van de BFVW is uitgebracht. Deze editie stond volledig in het teken van kuikenoverleving, waarbij de bedreigingen voor weidevogelkukens op zowel het gebied van biotoop als predatie uitvoerig zijn toegelicht.

Op 26 oktober vond de presentatie van dit Jaarbericht plaats, waarbij speciale aandacht werd besteed aan de diverse factoren die van invloed zijn op de kuikenoverleving. Dit jaar werd de presentatie gecombineerd met de uitreiking van de Boerefûgel-lânprîis, een splinternieuwe prijs die verbonden is aan het Stimuleringsfonds Boerenlandvogels Fryslân. Meer informatie over deze prijs en het Stimuleringsfonds is te vinden in het hoofdstuk Nazorg verderop in dit jaarverslag.

1.6 Vrijwilligers en vogelwachten

Gezamenlijk zijn er circa 17.000 leden aangesloten bij de 104 bij de BFVW aangesloten vogelwachten. Niet iedere wacht heeft echter evenveel leden. Ook dit jaar is vogelwacht Lollum-Waaxens de wacht met de minste leden en Vogelwacht It Súd e.o (Drachten-Beetsterzwaag) de wacht met de meeste leden. Hieronder is een indeling te zien van de vogelwachten naar de aantallen leden die zij bij de BFVW hebben opgegeven.

ledenaantallen vogelwachten

2023

minder dan 50	150 - 200	300 - 350
15 wachten	16 wachten	3 wachten
50 - 100	200 - 250	350 - 400
19 wachten	5 wachten	3 wachten
100 - 150	250 - 300	meer dan 400
30 wachten	9 wachten	4 wachten

2023:

3.000
nazorgers

104
vogelwachten

550
broedzorgers

330
voorzitters,
penningmeesters
secretarissen

70
jeugdcoördinatoren

1.7 Hoofdbestuur

Volgens de statuten hoort het hoofdbestuur te bestaan uit negen leden. Dit aantal is in 2023 helaas niet gehaald. Het gehele jaar stonden twee vacatures open. De bestuursleden laten zich daardoor echter niet weerhouden in hun werkzaamheden. Als vervolg op de brainstormsessies die in het jubileumjaar gehouden zijn, kwam het hoofdbestuur meerdere keren, buiten de reguliere vergaderingen om, bij elkaar om te praten over aspecten als wacht-ondersteuning, toekomstbestendige nazorg en verbreden en verdiepen van de broedzorgtak.

Inmiddels is de werkgroep nazorg 2.0 bezig een uitgebreid advies op te stellen over hoe de nazorg in de toekomst geborgd en zelfs verbeterd kan worden. De werkgroep aaisykjen en veldbeleving is met haar advies gekomen, het hoofdbestuur buigt zich in 2024 over hoe men met dit advies om wil gaan.

Bezetting hoofdbestuur in 2024

De leden van ons hoofdbestuur:

Keimpe Strikwerda | *voorzitter*

Harke Heida | *secretaris*

Wybe de Jong | *penningmeester*

Titus Sijmonssma | *voorzitter commissie nazorg*

Henk Minkes | *voorzitter commissie broedzorg*

Doede Kooistra | *commissie onderzoek en juridische zaken*

Bezetting Bondsbureau in 2024:

Henk de Jong – Inge van der Zee – René van Dam – Charlotte de Groot.

Overlijden erelid Jochem de Groot

Vlak voor de eerste ALV van 2023 ontving de BFWW het droevige bericht dat ons erelid Jochem de Groot op 3 maart 2023 was overleden. Tijdens die ALV is een minuut stilte genomen om de heer De Groot te gedenken. Jarenlang zette de heer De Groot zich binnen de commissie nazorg in voor de BFWW en de weidevogels. In het jaarverslag van 2007 is de volgende tekst te vinden:

'Na de pauze is er speciale aandacht voor een harde werker achter de schermen. De heer Jochem de Groot heeft dit jaar voor het laatst de administratie rondom de verstrekking van de nazorgpassen en inlegvellen verzorgd. Sinds de invoering van de eierzoeccaart en daarna van de nazorgpassen heeft hij deze taak met grote toewijding en accuratesse op zich genomen. Het HB stelt voor de heer De Groot te benoemen tot erelid van de BFWW. Het voorstel wordt eensgezind en met een daverend applaus aangenomen. Onder het toezien van zijn vrouw en kinderen krijgt hij de bijbehorende 'Gouden Lijp' opgespeld door de voorzitter. De heer De Groot is zichtbaar ontroerd door de benoeming en bedankt kort maar krachtig: "Dit is geweldig!"'

Werkgroep wachtondersteuning

De werkgroep wachtondersteuning heeft drie maal een werksessie georganiseerd waarbij mensen van zowel lokale vogelwachten als Bondsbureau en hoofdbestuur betrokken waren. Vanuit deze drie sessies is een lijst met aanbevelingen opgesteld. De aanbevelingen zijn samen te vatten in drie categorieën:

1. Er is meer ondersteuning nodig vanuit de BFWW voor de vogelwachten (bij website, werven vrijwilligers/leden, juridische zaken, uitbreiden naar meer vogelsoorten)
2. Communicatie tussen de vogelwachten kan beter (te denken valt aan een kennisnet)
3. Het contact tussen BFWW en vogelwachten kan intensiever

Deze laatste aanbeveling heeft geleid tot de gespreksronde langs alle vogelwachten die tot in 2024 plaatsvinden. In de loop van 2024 zullen de adviezen uit deze ronde gepresenteerd worden, samen met een eerste plan van aanpak op basis van die adviezen. De werkgroep nazorg 2.0 houdt in haar advies vanzelfsprekend rekening met de aanbevelingen van de werkgroep wachtondersteuning.

Tijdens de werksessies van de werkgroep wachtondersteuning werd ook gebruik gemaakt van creatieve werkvormen. Foto: René van Dam

De deelnemers aan de werksessies van de werkgroep wachtondersteuning discussiëren levendig over de verschillende onderwerpen. Foto: René van Dam

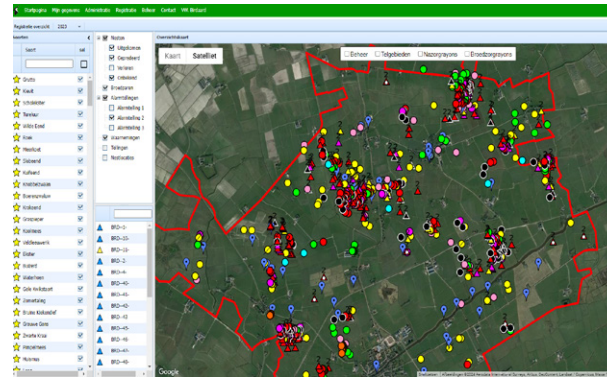
1.8 Registratiesysteem

Het BFWW-registratiesysteem is een uniek digitaal systeem waarmee onze vrijwilligers hun ervaringen in het veld kunnen vastleggen. Het systeem bestaat uit een website (bfvw.registrasje.frl) met daaraan gekoppeld een mobiele app.

Zowel onze weidevogelmensen (nazorgers) als alle vrijwilligers die zich met andere vogelsoorten bezighouden (broedzorgers) kunnen zaken invoeren als gevonden nesten, gesignaleerde broedparen en losse waarnemingen van vogelsoorten. Ook vaste nestlocaties als nestkasten, scholeksterplateaus, broedkolonies en zwaluwtillen kunnen worden opgenomen in het systeem, waarna er tijdens het broedseizoen meldingen aan gekoppeld kunnen worden.

In totaal werden er in 2023 bijna 125.000 meldingen gedaan in het systeem (nog los van de gemelde nestlocaties). Vrijwilligers kunnen niet alleen gegevens kwijt over een hele lijst vogelsoorten, maar ook over een serie predatoren als vos, steenmarter en kat.

Elke dinsdag komen de leden van het ICT-team op het Bondsbureau in Wiuwert samen. Nutte Veenstra, Jan Dijkstra en Theo de Witte zetten dan nieuwe ideeën om naar nieuwe aanpassingen van het systeem. Bovendien zetten ze zich in voor de optimalisatie van de bestaande systemen.

Invoer site en - app

In principe is het registratiesysteem alleen toegankelijk voor vrijwilligers van onze vogelwachten. Sinds een paar jaar bestaat er echter ook een mogelijkheid voor alle Friezen om hun waarnemingen over vogels in te voeren met onze mobiele app. Daarvoor kan in de app (te downloaden in de app- of playstore onder de naam 'Fugels yn Fryslan') via de keus 'registreren voor Fûgels yn Fryslân' een account worden aangemaakt met het emailadres. De invoerders krijgen dan naar keuze dagelijks of wekelijks een overzicht van de door hun ingevoerde gegevens per mail toegestuurd. De waarnemingen die met dit 'openbare' deel van ons registratiesysteem worden ingevoerd worden in een aparte database opgeslagen, zodat de kwaliteit van de gegevens die ingevoerd worden door onze 'eigen mensen' niet in gevaar komt. Overigens kunnen ook vogelwachters gebruik maken van het openbare deel, daarmee kunnen ze dan ook waarnemingen buiten hun eigen vogelwacht registreren.

Nesten en broedparen kunnen niet met het openbare deel worden vastgelegd.

Media

De zeskoppige redactie van ons verenigingsblad Vanellus spant zich om de andere maand in om de abonnees een aantrekkelijk en informatief tijdschrift aan te bieden. Allerlei onderwerpen rondom vogels en de BFWW komen daarbij aan bod. Van 'In de kijker', een rubriek die telkens een andere vogelsoort belicht, tot artikelen over wetenschappelijke bevindingen en 'Wachtwoord', waarin een bezoek wordt gebracht aan één van de vogelwachten. Van alles komt voorbij.

Foto: Willy Dijkers

De medewerkers van het Bondsbureau vullen verder zowel de website als de Facebookpagina regelmatig met nieuwe artikeltjes. Ook worden de vogelwachten en andere geïnteresseerden via een maandelijkse nieuwsbrief voorzien van allerlei informatie. Wie op de hoogte wil blijven van nieuws over de BFWW, kan hiervoor terecht op www.friesevogelwachten.nl. Wie ook graag onze nieuwsbrief wil lezen, kan zich hiervoor opgeven via info@bfvw.nl.

Sponsors

We zijn onze sponsors dankbaar dat ze ook in dit moeilijke jaar ons beschermingswerk weer wilden steunen. Heeft u ook belangstelling voor het sponsoren van de BFWW? Neem contact op met Henk de Jong, T. 06-51172174 of h.dejong@bfvw.nl. We zullen uw bijdrage goed besteden!

FREONEN FAN DE BFWW

BIOFOOD Diervoeding BV, Drachten
FB accountants, Burgum
Firmaq Media Groep, Heerenveen
Frisia (terreinrichters en hoveniers), Bergum
Grafische Groep van der Eems, Easterein
Helga Aukes Communicatie & Office Management, Mantgum
It Posthûs (hotel restaurant), Burdaard
Membercontrol (ledenadministratiesystemen), Assen
Noordmans Maaiservice Britswert
Overwijk metaalbewerking, Sneek
Pieterpikzonen, Luinjeberd
Rabobank Sneek-ZuidwestFriesland
Van der Meer Consulting bv, Akkrum
Verzekeringen Siebe de Vries, Heerenveen
V&H dakbedekkingen Leeuwarden BV, Leeuwarden

1.9 Jarige vogelwachten

Volgens de bij ons bekende oprichtingsjaren vierde in 2023 alleen vogelwacht Wolvega e.o. een 75-jarig jubileum. De vogelwacht is opgericht in 1948 en voert nog altijd haar werkzaamheden uit in de landerijen ten zuidwesten van Wolvega. Zo zijn er door de Wolvegaaster vrijwilligers in 2023 over ruim 40 vogelsoorten allerlei registraties ingevoerd in het systeem.

Onze oudste vogelwacht, Balk, vierde verder haar 80-jarig bestaan. De vogelwachten Bozum, Hantum, Jutrijp/Hommerts en Olde- en Nijberkoop bestonden alle vier 70 jaar. Tot slot kan nog vermeld worden dat vogelwacht Menaldum/Slappeterp 50 jaar bestond.

Dodaars voert jong.

Foto: Gerke Visser

02 nazorg

2.1 Algemeen

De provincie Fryslân is toonaangevend als het gaat om weidevogelbescherming. Maar liefst de helft van alle Nederlandse weidevogelvrijwilligers is hier actief en zij zijn verantwoordelijk voor de helft van alle meldingen in Nederland. Opvallend is dat ook de weidevogelpopulatie in Fryslân bijna de helft uitmaakt van de totale Nederlandse populatie. Het plaatst Fryslân niet alleen als dé weidevogelprovincie in Nederland op de kaart, maar zelfs wereldwijd. Dit gegeven brengt een rijke diversiteit aan vogelsoorten met zich mee en legt een unieke verantwoordelijkheid bij de Friezen om het Friese landschap zo vorm te geven dat weidevogels er een thuis vinden.

De Bond Friese VogelWachten (BFVW) en haar vrijwilligers hebben altijd uiterst serieus werk gemaakt van deze verantwoordelijkheid. Het is hun toewijding die ervoor zorgt dat zij jaarlijks met hernieuwde energie maandenlang de vogels beschermen en monitoren, waardoor ze fungeren als de ogen en oren in het veld. Vaak zijn onze veldmensen namelijk de eersten die signalen oppikken van veranderingen in het veld. Signalen die vervolgens worden meegenomen naar verschillende beleidstafels binnen én buiten de provincie.

In Fryslân bestaat maar liefst 185.000 hectare grond uit grasland, waarvan 130.000 hectare wordt beheerd door onze nazorgers voor weidevogelbescherming en -monitoring. De nazorgers tellen en registreren de weidevogels op deze percelen en beschermen ze als dat nodig is tegen landbouwwerkzaamheden. De BFVW waarborgt

via een samenwerkingsovereenkomst de monitoring op circa 60.000 hectare voor zeven Friese agrarische collectieven. Binnen deze garantiegebieden worden specifieke maatregelen genomen voor weidevogelvriendelijk beheer, gesteund door overheidssubsidies, op percelen die samen ongeveer 20.000 hectare omvatten. Denk hierbij aan maatregelen zoals uitgesteld maaien of verhoging van het waterpeil.

Het unieke systeem waarmee onze nazorgers gegevens over vogels invoeren, maakt gebruik van een gebruikersvriendelijke invoerapp die gekoppeld is aan de BFVW-registratiesite. Nazorgers gaan met mobiele telefoons het veld in om nesten en broedparen te registreren. Het verloop van het nest kan worden bijgehouden, inclusief informatie over uitgekomen eieren, predatie, verlaten nesten of andere verliesredenen. Waarnemingen van diverse vogelsoorten en hun predatoren kunnen eveneens worden ingevoerd.

We moedigen onze nazorgers aan om alles wat ze in het veld aan vogels en predatoren tegenkomen in te voeren met de app. Via de site kunnen de gegevens vervolgens worden aangepast, verplaatst of gewist. Ook biedt de site een overzicht (in kaart- en tabelvorm) van alle meldingen binnen een vogelwachtgebied. In dit hoofdstuk geeft onze commissie nazorg een gedetailleerd verslag van de situatie van de vier hoofdsoorten (kievit, grutto, tureluur en scholekster) in 2023 en bespreekt ook de ingevoerde gegevens over predatoren.

2.2 Situatie 2023

Opnieuw verliep de winter van 2022-2023 zeer zacht. In december en januari sneuvelden er verschillende temperatuurrecords. Toen januari ook nog zeer nat verliep, maakten verscheidene mensen zich al op voor een hele vroege start van het broedseizoen.

Toen kwam februari; in de eerste helft doken de temperaturen onder normaal en neerslag bleef uit. Later liep de temperatuur wel weer op, maar neerslag kwam er niet. De velden droogden helaas voor de vogels snel op. Pas in maart kwam er weer neerslag, eerst nog in de vorm van winterse buien. Maart, april en mei verliepen verder op een manier die je van een voorjaar kunt verwachten. Zowel temperatuur als zonneschijn kwamen op gemiddelde waarden uit. Wel viel er in april veel neerslag, wat voor de eerste gruttokuikens voordelig bleek uit te pakken. Halverwege mei werd het weer droog, tot halverwege juni viel er geen neerslag van betekenis. Lastige omstandigheden voor de opgroeiende kuikens waren het gevolg. Gelukkig kon veel worden opgevangen met plasdraspompen in allerlei soorten en maten.

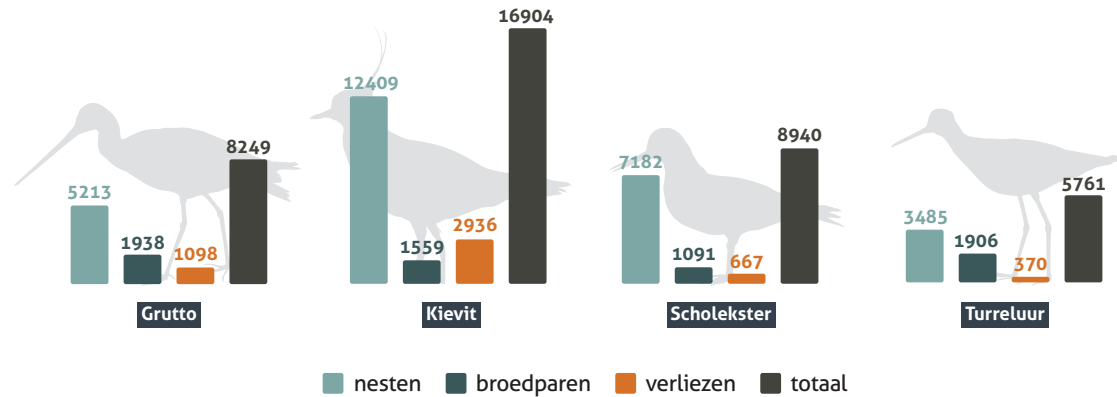
Losprijs gevraagd voor onze data

Voor de vier hoofdsoorten werd 2023 al met al een redelijk broedseizoen. In de volgende paragrafen beschrijven we hoe dat voor die vier soorten uitpakte. Op het Bondsbureau zal het voorjaar van 2023 echter niet snel vergeten worden. Op Tweede Paasdag rond 8 uur 's ochtends bleek het registratiesysteem namelijk slachtoffer van een cyberaanval. Onverlaten proberen continu online binnen te komen bij bedrijven, overheden, scholen en andere organisaties. Soms gebeurt dat door middel van gerichte aanvallen, maar vaker sturen ze willekeurige 'ransomware' (software die je systeem op slot zet; pas na betaling van een losprijs wordt dat slot weer opgeheven) de Cloud in, in de hoop daarmee organisaties te treffen.

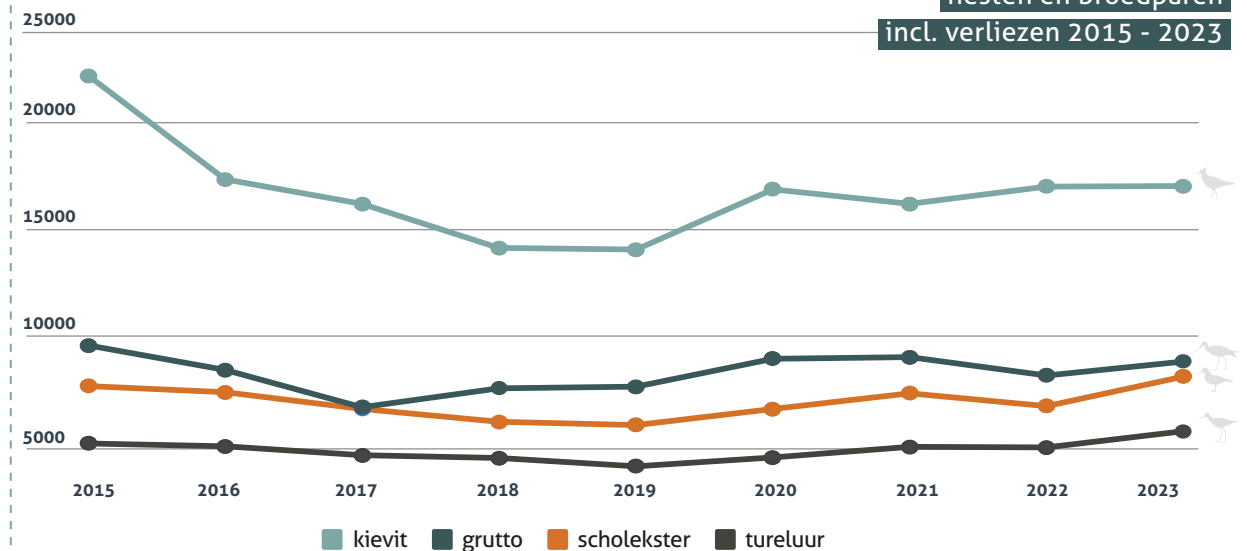
Onze ICT-vrijwilligers reageerden bijzonder vlot, waren niet bereid welk bedrag dan ook te betalen aan de oplichters en kregen via diverse achterdeuren weer toegang tot het eigen systeem. Binnen vier uren was het BFVW-registratiesysteem weer in eigen handen en om 19 uur 's avonds ook weer bereikbaar voor invoer door onze veldmensen. Na het terughalen van een aantal back-ups uit niet aangetaste omgevingen bleek alleen de data van 9 april echt verloren gegaan te zijn. Wel bleek er nog een en ander aan de hand met de accounts van de vrijwilligers. Er is dan ook heel wat tijd gaan zitten in het oplossen van de problemen die mensen ervoeren met inloggen. Hoewel de veiligheid van het systeem al behoorlijk in orde was, is deze na de hack nog meer opgevoerd, maar voorkomen kun je een dergelijke aanval nooit.

aantallen in 2023

Deze grafieken geven een beeld van de aantallen gemelde nesten, verliezen en broedparen in 2023. Meer informatie is te vinden in de teksten per soort.

nesten en broedparen incl. verliezen 2015 - 2023

2.3 Kievit

Het seizoen ging los met de vondst van een 'twake' op 12 maart door Anne Wind (zie paragraaf over de eerste eieren). Acht dagen later stonden er al meer dan 100 registraties van de kievit in ons systeem. Duidelijk te zien in de grafiek van vondsten per dag is de dip op 9 april. Op die dag lag het systeem van de BFWV plat door een cyberaanval (hack). Lees het aparte kader daarover elders in dit jaarverslag. De piek in meldingen per dag hadden we toen al gehad. Op 26 maart kwamen 539 meldingen binnen, wat de recordpiek van vorig jaar nog eens met ruim 100 meldingen overschreed. Uiteindelijk kwamen de aantallen nesten en broedparen uit op vrijwel hetzelfde aantal als vorig jaar.

Kievitkuikens kunnen prima een stukje zwemmen.

Foto: Albert Wester

In 2022 konden we een mooie stijging van het aantal nesten en broedparen melden, die niet het gevolg was van dubbelingen door herleg (zie voor meer uitleg het jaarverslag van 2022). We kunnen nu melden dat die positieve

aantallen dit jaar gestabiliseerd zijn. De kievitpopulatie is de plus van vorig jaar niet direct weer kwijtgeraakt. Een goed broedseizoen (2021) lijkt daarmee een meerjarig effect te hebben.

Na drie jaren waarin de aantallen verloren gegane nesten waren afgenomen, zien we in 2023 weer een stijging (10%). Dat is niet al te verwonderlijk als we ons realiseren dat de muizen de hele winter door ruim voorradig waren. De predatoren hadden blijkbaar niet al te veel moeite om de winter door te komen. We kunnen alleen maar hopen dat de muizenvoorraad op tijd weer opraakt, zodat er niet al te veel predatoren zijn wanneer het broedseizoen van 2024 van start gaat.

2.4 Grutto

Het jaarverslag 2022 sloten we af met het uitspreken van de hoop dat het aantal van de grutto in 2023 een plus zou laten zien in de vestigingsfase. De hoop was gebaseerd op het goede broedseizoen van 2021, op het feit dat jonge grutto's over het algemeen pas in hun tweede jaar terugkeren naar Nederland en op de plus die we in 2022 al zagen in de aantallen kievit in de vestigingsfase. De hoop is waarheid geworden in 2023.

Met een stijging van de nesten en broedparen van 19% lijkt het duidelijk dat het goede broedseizoen, twee jaar eerder, gezorgd heeft voor meer jonge adulte grutto's die een eerste broedpoging gingen doen. Voor het eerst in jaren (voor het laatst in 2016) kwamen de meldingen boven de 8.000 uit. Voor de duidelijkheid: we hebben het hier niet over broedparen! Het gaat om meldingen van nesten en broedparen, waarbij herlegsels meetellen, maar ook bijvoorbeeld broedparen die om de een of andere

reden geen nest begonnen zijn.

Op 7 april waren er ruim 100 meldingen van nesten en broedparen binnengekomen. De piek van meldingen op één dag kwam op 1 mei, met 361 meldingen.

'Trédzenje skriezen' (parende grutto's).

Foto: Henk Bootsma

Een oproep tussendoor. Wil je broedparen in je nazorggebied al vroeg in het jaar vastleggen, maar is nog niet zeker of dat broedpaar ook echt in jouw gebied een nest zal gaan beginnen? Voer het paar dan in als waarneming of eventueel periodieke telling, maar niet als broedpaar! De kans is groot dat het broedpaar elders een nest begint, zodat het dubbel wordt geteld. Ook kan het zijn dat het paartje wel in je eigen gebied een nest begint en dat je dat dan als nest invoert, maar dat je vergeet om het broedpaar te wissen uit het systeem. Ook dan krijgen we een dubbel-telling. Niet invoeren dus als broedpaar, zeker niet in maart, maar als waarneming!

In de periode van 31 mei tot en met 3 juni vond de tweede alarmtelronde plaats. Het Bruto Territoriaal Succes (BTS) - oftewel het broedsucces - werd beoordeeld aan de hand van het aantal alarmerende ouderparen tijdens deze alarmtelrondes en de geregistreerde nesten en broedparen. Dit jaar bleek het BTS onder het gewenste niveau van 70% te liggen, ondanks het over het algemeen redelijke beeld. Het jaar 2023 kenmerkte zich toch als een bovengemiddeld jaar, met een toename van meldingen tijdens de vestigingsfase en een flink aantal succesvol uitgevlogen gruttokuikens. Helaas is gemiddeld tegenwoordig niet meer goed genoeg om de populatie te laten groeien.

2.5 Scholekster en tureluur

Het jaar 2023 werd door Sovon en Vogelbescherming Nederland uitgeroepen tot jaar van de scholekster. Voor de tweede keer viel deze vogel die twijfelachtige eer te beurt. Het gaat namelijk niet goed met de scholekster. Door een ouder wordende populatie, gebrek aan voedsel in de winterperiode en hoge verliezen van nesten en kuikens in het broedseizoen gaat deze vindingrijke soort in aantallen hard achteruit.

In 2023 zien we wel weer een plusje (7%) in het aantal nesten en broedparen van de scholekster, terwijl de verliezen vrijwel gelijk gebleven zijn. De dip van vorig jaar is daarmee nog niet helemaal goed gemaakt, maar het ziet er weer iets positiever uit.

Onder de vier hoofdsoorten valt de scholekster op vanwege het voeren van de kuikens. Deze eigenschap biedt de scholekster de flexibiliteit om alternatieve broedplekken te benutten, bijvoorbeeld in stedelijke gebieden waar het broedsucces gunstiger lijkt te zijn.

Een positieve ontwikkeling binnen onze vogelwachten is het gebruik van nestplateaus voor scholeksters, een initiatief dat enkele jaren geleden is gestart. Deze nestplateaus bestaan uit platforms met grind, gemonteerd op palen en strategisch geplaatst in sloten of plasdrasgebieden. Hierdoor worden grondpredatoren effectief buitengesloten. Deze vorm van kunstmatige nestgelegenheid biedt de scholekster een bescheiden voordeel in zijn voortbestaan.

Drie vogelwachten hebben in het BFVW-systeem scholeksterplateaus gemeld, waarbij Vogelwacht Sintjohannessa-Rotsterhaule de koploper is.

Het Bondsbureau heeft aanvullende informatie ontvangen, waaruit blijkt dat meerdere vogelwachten gebruik maken van deze plateaus. We willen alle betrokkenen aanmoedigen om deze nestplateaus te registreren als officiële nestlocaties binnen ons systeem. Op deze manier kunnen we het effect van dit soort initiatieven beter monitoren. Ook willen we vogelwachten oproepen om de scholekster binnen stad en dorp te registreren in het BFVW-systeem. Steeds meer scholeksters zoeken die bewoonde omgevingen op om te broeden en dat nemen we graag mee in onze overzichten.

Scholeksterkuikens worden een tijd lang gevoerd door hun ouders.

Foto: Sjoukje Hamstra-Bouma

Een tureluur maakt zich uit de voeten.

Foto: Jappie Seinstra

Net als de grutto laat ook de tureluur een mooie plus zien in 2023. De aantallen meldingen stegen met bijna 15%. Een klein deel daarvan is toe te schrijven aan verliezen, maar het grote merendeel aan nesten en broedparen. Als kleinste weidevogels onder de vier hoofdsoorten blijkt de tureluur zich redelijk aan te kunnen passen aan veranderende omstandigheden. Zo komen er uit gebieden met een hoge gandezendruk meldingen binnen van tureluurs die in de bermen gaan broeden. Die bermen worden niet begraasd door de ganzen, waardoor de tureluur toch verborgen in hoge vegetatie de eieren uit kan broeden.

Eerste eieren

De winter verliep uitgesproken zacht, maar de maand februari was behoorlijk droog. Geen ideale omstandigheden voor de Kieviten om zich voor te bereiden op hun broedseizoen. Toch was de BFVW al geruime tijd klaar voor de vondst van het eerste Kievitse van Fryslân. Halverwege februari werd de traditionele voorspellingspool geopend. Wie weet de datum en tijd van de vondst van het eerste ei het beste te voorspellen? De voorspellingen liepen uiteen van 26 februari (wat een nieuw record opgeleverd zou hebben) tot 21 maart. De medewerkers van het Bondsbureau zaten er in ieder geval vanaf eind februari klaar voor. Zolang er licht in de dag zit, staat iemand paraat om binnenkomende telefoontjes te beantwoorden. Toen er op vrijdag 10 maart nog geen melding binnen was gekomen, werd de verwachting uitgesproken dat het dat weekend toch raak zou moeten zijn. De uren verstreken en op zondagmiddag was de hoop al bijna vervlogen toen even na half vijf dan toch de telefoon overging.

Anne Wind (32 jaar uit Pingjum) informeerde voorzichtig of er al meldingen binnen waren gekomen. De fanatieke en kundige eierzoecker was hoorbaar opgelucht toen het antwoord negatief was. De hele dag was hij al op pad geweest, halverwege de middag ging hij thuis schuilen voor een stevige bui. Het bleef echter kriebelen, dat kansje daar bij de snelweg, daar moest hij toch echt nog even kijken. Hij had er enkele dagen eerder al activiteit gezien en toen hij er deze zondagmiddag terugkwam, scharrelde het 'sijke' (vrouwtje Kievit) parmantig weg van haar nest. Voor Anne was het daarna op het maisperceel niet heel lastig meer om het 'twake' (twee eieren in een nest) te vinden. Op maandag werd Anne gehuldigd op het Provinciehuis in Leeuwarden. Hij ging op bezoek bij commissaris Arno Brok en werd ook geëerd door natuurgedeputeerde Douwe Hoogland, wvd. BFVW-voorzitter Henk Minkes en burgemees-

ter van De Fryske Marren Fred Veenstra. Het was dus een hele delegatie die een ietwat beduusde Anne feliciteerde, toesprak en eerde en dat voor het oog van meerdere camera's en journalisten. Anne komt uit een echte aaisikersfamilie en heit en mem Wind waren dan ook onder de indruk van de hele ceremonie en bijzonder trots op hun zoon.

De dagen daarna ging het snel, binnen vijf dagen waren vijftien van de zeventien gemeente-eieren gevonden. De laatste dagen werd er her en der al eens geïnformeerd of het jeugdei al gevonden was. 'Niet? Dan nemen we hem/haar nog even mee het veld in.'

Op vrijdagmiddag 17 maart gold dat ook voor Jasper Bauke Huitema (9) en begeleider Gerard van Asselt. Op een perceel met plasdras nabij Easterein was volop baltsactiviteit. Jasper Bauke, die de vogelwacht altijd helpt met de nazorg en een goed oog heeft voor het gedrag van de vogels, vond daar dan ook het eerste jeugdei van 2023. Jasper Bauke moest wel toegeven dat het deze keer ook een beetje geluk was, want hij kon het aan de 'lippeden' niet zo goed zien deze vrijdagmiddag. Al dezelfde middag kreeg Jasper Bauke het Sulveren Polske overhandigd door gedeputeerde Hoogland. Op het erf van boer Strikwerda, die de plasdras beheert, kreeg de jongen uit handen van waarnemend voorzitter Minkes ook nog een cadeautas. Daarin zat een echte 'aaisikerspet' die Jasper Bauke direct opzette en de hele verdere dag ophield.

Anne Wind (links) bij zijn eerst gevonden Ijipaai van Fryslân.

Foto: Inge van der Zee

Jasper Bauke Huitema (rechts) vond op 17 maart het eerste Friese jeugdei.

Foto: Inge van der Zee

Datum	Locatie	Vinder
12 maart	Provincie en De Fryske Marren (want in twake) bij Skarsterbrêge	Anne Wind uit Pingjum
13 maart	Terschelling in de Stryperpolder	Steven Klijn van Terschelling
13 maart	Súdwest Fryslân bij Kimsward	Anne Wind uit Pingjum
13 maart	Noardeast Fryslân tussen Driezum en Engwierrum	Kor Hamersma uit Driesum
14 maart	Weststellingwerf bij Nijeholtwolde	Bas Capelle uit Wolvega
15 maart	Achtkarspelen bij Augustinusga	Harry Wijbrands uit Molkwerum en Jan Nutma uit Nes (NEF)
15 maart	Schiermonnikoog	Thom Vlasma van Schiermonnikoog
16 maart	Smallingerland tussen Nijbeets en De Feanhoop	Auke Tuinstra uit Drachten
16 maart	Opsterlân bij De Tynje	Rinze van der Ploeg uit Kootstertille
16 maart	Leeuwarden bij Grou	Hendrik de Boer uit Friens en Wiebe Bonne Bijker jr. uit Reduzum
16 maart	Heerenveen nabij Jirnsum	Klaas Stapensea uit Emmeloord en Ewout Schröder uit Jirnsum
17 maart	Ooststellingwerf oostelijk van Haule	Heine Hut uit Haulerwijk
17 maart	Tytsjerksteradiel oostelijk van Leeuwarden	Eelke Kooi uit Suwâld
17 maart	Ameland onder Ballum	Marties Borsch van Ameland
17 maart	Dantumadiel bij Aldtsjerk	Klaas Stapensea uit Emmeloord en Ewout Schröder uit Jirnsum
17 maart	Jeugdei bij Easterein	Jasper Bauke Huitema (9)
18 maart	Waadhoeke tussen Peins en Skingen	Remco Hamstra uit Rottevalle
20 maart	Harlingen oostelijk van Harlingen	Sjoerd Atze de Jong uit Witmarsum

In 2019 kreeg de BFVW van de Provincie het verzoek om een project te ontwikkelen ter bevordering van de uitvliegkansen van weidevogels op maispercelen. Financiële steun zou deels komen uit weidevogelfondsen, aangevuld met veenweidemiddelen. Om deze reden richtte de pilot zich op veengronden. Bovendien was het praktisch en wenselijk om aan te sluiten bij lopende projecten van veenboeren met betrekking tot niet-kerende grondbewerkingen.

In 2020 werd het eerste jaar van de pilot gelanceerd onder de langgerekte titel 'Vergrotten van de biodiversiteit in mais op veen met de Kievit als gidssoort'. Informeel werd de pilot in de wandelgangen al snel aangeduid als 'Mais op Veen' of 'Kievit op Mais'.

Maispilot

Begin 2023 heeft de BFVW als projectleider het eindrapport van deze pilot aangeboden aan de Provincie. De belangrijkste aanbeveling was om de maatregelen uit de pilot om te zetten naar een ANLb-pakket. Daarmee kunnen boeren gecompenseerd worden voor de maatregelen die zij nemen om de Kievit te helpen haar kuikens groot te krijgen op maispercelen.

Uit de pilot kwam verder duidelijk naar voren dat de rol van zowel nazorger als jager onmisbaar is om goede broedresultaten te halen. Advies is daarom om de inzet van deze personen op te nemen als voorwaarde bij het ANLb-pakket. In 2024 zal een dergelijk pakket verder vormgegeven worden.

De maatregelen die in het nieuwe pakket opgenomen moeten worden:

- Strokenfreen in plaats van ploegen
- Verhogen van het waterpeil
- Aanleg van kruidenrijke randen rondom het maisperceel
- Braakstroken

Terugbladerend in de jaarverslagen van de BFVW lezen we pas in het jaarverslag van 2019 een eerste melding over het werken met drones. Nu, vier jaar later, is de warmtebeeld drone niet meer weg te denken uit de weidevogelwereld.

Droneteam

Er zijn in de afgelopen jaren 72 dronepiloten door ons opgeleid. De Bond heeft in 2023 negen drones in bezit – waarvan enkele exemplaren geschonken zijn en de overige betaald door subsidies – en de vogelwachten nog eens zeven.

De weidevogeldrone aan het werk.

Foto: archief BFVW

De verwachting is dat vooral het aantal drones in handen van de vogelwachten in 2024 nog zal stijgen. Ook voor die door de vogelwachten aangeschafte drones leidt de Bond de piloten op en begeleidt vogelwachten bij de aanschaf en het gebruik van de drones.

De warmtebeeld drones zijn op vele plaatsen binnen de Provincie ingezet. Ook op verzoek van lokale jagers of terreinbeherende organisaties (TBO's) wordt af en toe gevlogen. Inmiddels is er bij de BFVW flink wat kennis opgebouwd over de bruikbaarheid van de drones. We worden dan ook regelmatig uitgenodigd om in andere provincies advies te komen geven.

De drone is een hulpmiddel dat zeker ook de jongere generaties aanspreekt.

Foto: René van Dam

Was de warmtebeelddrone vier jaar geleden nog nieuw en vooruitstrevend, nu is de AI-drone het nieuwste van het nieuwste. De software van deze drone werkt met kunstmatige intelligentie. Aan de hand van gewone foto's 'leert' het systeem wat wel en niet een vogel, een nest of een kuiken is. De software is nog in ontwikkeling en daar is in 2023 door de BFVW in samenwerking met een drone-bedrijf weer een flinke stap in gezet.

Het systeem werd gevoed met talloze beelden van weidevogelnesten, waardoor de software steeds 'slimmer' kan worden. Verder is Hogeschool NHL-Stenden aangehaakt om de mogelijkheden voor de toekomst verder uit te zoeken. In 2024 zal de AI-drone voor het eerst operationeel worden ingezet. We hopen natuurlijk op goede resultaten!

De AI-drone bepaalt aan de hand van 'gewone' foto's zijn resultaten. Foto: archief BFVW

Grutsk op ús Greidefûgels

Ook in 2023 was er veel belangstelling voor de campagne 'Grutsk op ús Greidefûgels'. De thematische aanpak van de achterliggende zes jaar heeft ruim 824 melkveehouders (38%), 26 akkerbouwers, 17 loonwerkbedrijven en 100 lokale vogelwachten ertoe aangezet deel te nemen aan één of meer van de acties van Grutsk. In 2023 zijn vijf thema's, met daaraan een actie gekoppeld, geprolongerd. Het betrof:

1. **Beschermen:** Boeren, loonwerkers en vogelwachters werden uitgedaagd zogenaamde nestpannen te gebruiken bij landbouwwerkzaamheden om zo weidevogelnesten te beschermen. Sinds de start van Grutsk in 2018 zijn over de gehele provincie meer dan 3300 nestpannen in gebruik. Vooral in het sleepslangseizoen wordt de nestpan ingezet.
2. **Zaaien:** De kruidenmengsels zijn nog steeds gewild onder melkveehouders en akkerbouwers.

Ze worden gebruikt om stroken land kruidenrijk te maken. Tot nu toe is in ieder campagnejaar de vraag naar kruidenmengsels groter dan het beschikbare aantal. Sinds de start van de zaaien-actie in 2019 zijn er al 1086 zakken kruidenmengsel onder melkveehouders en akkerbouwers verspreid.

3. **Vernatten:** Ook in 2024 is de vernattingsdeskundige weer beschikbaar voor advies. Verder is nog steeds behoefte onder vogelwachten greppelpompen in te zetten voor weidevogels in geval van droge perioden in het broedseizoen. Via eerdere acties zijn er 170 van deze pompen in gebruik in Fryslân.
4. **'Gewurde litte':** Er is nog altijd een groep boeren die aan de buitenwereld wil laten zien dat ze stukken grond met rust willen laten. Dus geen kunstmest en laat maaien. Dit ten gunste van weidevogels. Er staan in Fryslân inmiddels 230 van dergelijke bordjes bij

boeren 'op it hiem'.

5. **Rûge dong:** De actie om boeren op te roepen 'ruige mest/rûge dong' te gebruiken was ook in 2023 een groot succes. Er zijn in Fryslân al ruim 178 boeren die hun omgeving laten weten dat ze 'rûge dong' gebruiken.

We gaan ook in 2024 door met onze missie om via een brede communicatiecampagne te werken aan bewustwording bij melkveehouders, akkerbouwers, loonwerkers en vogelwachters over weidevogelbeheer. Naast het doel van bewustwording willen we ook blijven werken aan actie in de praktijk.

Ook in 2023 draaide de bewustwordingscampagne 'Kuikens in het land, poes in de mand' volop. Net als in eerdere jaren werden daarvoor de sociale media ingezet. Daarvoor maakte opnieuw Emiel van de Hûnekop samen met poes Gurbe een komisch filmpje, waarin Gurbe door gedeputeerde Hoogland werd gehuldigd. Deze nieuwe video werd op Facebook 134.000 keer bekeken, de verkorte video nog eens 89.000 keer.

Kuikens in het land, poes in de mand

Dit jaar werden, naast sociale media, ook andere kanalen gebruikt om de boodschap te verspreiden. Zo werden er advertenties geplaatst in huis-aan-huis bladen en werd aan dierenartsen gevraagd aandacht te besteden aan het onderwerp. Dit laatste leidde bijvoorbeeld tot het een week lang afspelen van de video in de wachtkamer van een dierenartsenpraktijk. Het pr-materiaal van de campagne werd op verschillende evenementen ingezet. Ook in andere provincies is interesse voor de campagneposters en spandoeken. Meerdere organisaties zijn door ons voorzien van materialen.

Poes 'Gurbe' is de mascotte van de campagne 'Kuikens in het land, poes in de mand'.

In de Nota Weidevogels 2021-2030 van de Provincie Fryslân is een subsidieregeling opgenomen ter bescherming van nesten en kuikens buiten beheergebieden (gebieden met een vorm van vergoeding voor weidevogelvriendelijk beheer) voor percelen met hoge dichtheden weidevogels. In 2022 is een oude regeling (vliegende euro's) hiervoor afgestoft en opengesteld. De respons hierop was bedroevend laag. Bij de evaluatie van het gebruik van de regeling in 2022 werden twee duidelijke obstakels gesignaleerd om als boer aan de regeling mee te doen. Ten eerste bleek de vergoeding per nest niet op te wegen tegen de administratielast. Ten tweede bleken veel bedrijven buiten beheergebied niet boven de drempelwaarde van vijf gruttonesten uit te komen.

Tijdens de evaluatie eind 2022 werd het idee geopperd om met een nieuw model te gaan werken. Gedacht werd aan een fonds dat min of meer gelijk van opzet is als het Iepen Mienskipsfûns (IMF). De Provincie Fryslân heeft vervolgens de BFWV en het KBF gevraagd met een opzet voor een andersoortige regeling te komen die beide obstakels slecht. Een kleine werkgroep kwam daarop met een projectplan voor de opzet en uitvoering van een dergelijk fonds.

Stimuleringsfonds Boerenlandvogels Fryslân

Begin 2023 werd het Stimuleringsfonds Boerenlandvogels Fryslân geboren. Het Stimuleringsfonds geeft waarderingpremies uit aan boeren die een stapje verder gaan in weidevogelbescherming dan vanuit de zorgplicht gezien strikt noodzakelijk is. Ook levert het Stimuleringsfonds een bijdrage aan de bewustwording rondom de mogelijkheden voor boeren om hun bedrijfsvoering aan te passen aan de wensen van boerenlandvogels. Het uitdragen van 'good practices' en de adviesrol van het veldteam dragen hun steentje bij aan die bewustwording.

In tegenstelling tot eerdere regelingen in de vorm van subsidies (bijvoorbeeld vliegende euro's) wordt er vanuit het Stimuleringsfonds geen uitkering per nest gedaan, maar een bedrag per hectare land waarop bewerkingen worden uitgesteld. Het geheel aan maatregelen in een gebied en de resultaten daarvan voor de vogels worden door het fonds beoordeeld.

Nazorgers, collectieven en anderen kunnen een veldsituatie bij een agrariër voordragen voor een premie vanuit het Stimuleringsfonds Boerenlandvogels Fryslân. Aan de hand van een aantal vaste beoor-

De winnaar van de Boerefûgellânpriis kreeg een bordje dat hij aan het hek naar zijn percelen kan bevestigen.

delingscriteria beslist een jury, ondersteund door veldteams, vervolgens over de uitbetaling van deze zogenoemde waarderingpremies aan de voorgedragen agrariërs.

Bij de opzet van het fonds is uitgegaan van de gedachte dat er twee groepen van situaties op het boerenland kunnen zijn die beide waardering vanuit het fonds verdienen. Daarom wordt binnen dit nieuwe stimuleringsfonds gewerkt langs twee sporen.

Kort gezegd komt de werkwijze op het volgende neer: om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit dit fonds wordt de agrariër voorgedragen door vogelwachters en/of agrarische collectieven en/of anderen. De voordrachten worden onderscheiden in spoor A en spoor B.

Spoor A is een last-minute spoor, waarbij een situatie in het veld (onbedoeld) leidt tot de aanwezigheid van nesten en kuikens van boerenlandvogels. Hierbij kan gedacht worden aan maispercelen met veel nesten. Uitstel van werkzaamheden leidt daarbij tot bescherming van nesten en kuikens. De voordrachten voor spoor A worden, terwijl de situatie zich voordoet, ter plekke beoordeeld en binnen zeer korte termijn al dan niet gehonoreerd met de toezegging van uitbetaling van een waarderingpremie. Deze premies zullen het niveau van de ANLb-vergoedingen niet overstijgen (uitgaande van de laagste vergoedingen van de zeven Fryske agrarische collectieven).

Spoor B staat voor initiatieven van agrariërs die op eigen kosten doelbewust een situatie in het veld hebben gecreëerd die de opgroeimogelijkheden

van boerenlandvogelkuikens bevordert. Plasdrassituaties buiten ANLb zijn daar een voorbeeld van. De voordrachten voor dit tweede spoor worden op het hoogtepunt van het seizoen beoordeeld door een jury met behulp van een veldteam. Aan de hand van deze bezoeken worden een of meer initiatieven uitgeroepen tot winnaar(s) van de Boerefûgellânpriis.

Op 15 april 2023 werd het fonds opengesteld. Gedurende zes weken werden 18 voordrachten ontvangen, waarvan 16 werden gehonoreerd en twee werden doorgeschoven naar het lokale agrarische collectief. In totaal werd op 76,2 hectare boerenland veldwerk uitgesteld om nesten en kuikens een kans te geven om op te groeien tot vliegende weidevogels. Helaas waren de middelen van het fonds eind mei uitgeput, waardoor sommige voordrachten moesten worden afgewezen. De werkgroep spreekt in haar evaluatieverslag dan ook de hoop uit dat de provinciale bijdrage aan het fonds in 2024 verhoogd zal worden. BFVW en KBF gaan verder zelf ook op zoek naar aanvullende middelen.

Tijdens de presentatie van het Jaarbericht 2023-Weidevogels in Fryslân (daarover is elders in dit jaarverslag meer te lezen) werd ook de Boerefûgellânpriis van het Stimuleringsfonds uitgereikt. Boer Lieuwe Meekma uit Lollum kreeg deze prijs voor alles wat hij op zijn eigen, biologische, percelen voor de weidevogels doet. Hij heeft een waar paradijs voor de vogels gecreëerd. De tweede prijs ging naar boer Gosse de Boer uit Drachtstercompagnie die volgens de jury een voorbeeld is voor zijn collega-boeren.

03 broedzorg

3.1 Algemeen

De BFVW monitort en beschermt niet alleen de vier bekende weidevogelsoorten (kievit, grutto, scholekster en tureluur). We houden ons ook zeker bezig met allerlei andere vogelsoorten. Dit is ondergebracht bij onze commissie broedzorg. Vrijwilligers zorgen voor allerlei soorten nestgelegenheid, van zwaluwtillen tot nestkasten voor uilen en ze ringen diverse vogelsoorten.

Ook kan er allerlei informatie over vogelsoorten worden geregistreerd. Te denken valt aan waarnemingen, nesten met aantallen eieren en kuikens of broedparen. In 2023 is er over 177 vogelsoorten een melding gedaan in het BFVW-registratiesysteem. Van 139 daarvan werd minstens één nest of broedpaar gemeld.

Er waren 17 soorten waarvan slechts 1 melding binnenkam (nest, broedpaar of één losse waarneming). In 13 gevallen daarvan ging het om een waarneming van één exemplaar van de vogelsoort. Vermeldenswaard in die categorie is zeker de draaihals gemeld door Vogelwacht Oldeboorn. De draaihals is een spechtensoort met een verenpak dat de vogel een heel goede camouflage biedt als hij in een boom zit. In het gras valt de vogel meer op. De naam dankt hij aan het feit dat de hals zo flexibel is dat die in vreemde bochten gedraaid kan worden.

Ook een mooie waarneming is die van een grauwe gors door Vogelwacht Donkerbroek. De grauwe gors staat als ernstig bedreigd op de Nederlandse Rode Lijst. Broedparen zien we vrijwel niet meer in ons land. Deze gorzensoort is vooral te herkennen aan het kenmerkende geluid van zijn zang, wat hem de bijnaam 'rammelende sleutelbos' heeft opgeleverd.

Vogelwacht Bakhuizen/Oudemirdum meldde een nest van een zwarte zwaan. Helaas zijn de vijf eieren door een vos gepreedeerd. De zwarte zwaan komt oorspronkelijk niet in Nederland voor. Het is een exoot die als sierwatervogel in gevangenschap wordt gehouden. Ontsnapte vogels kunnen in Nederland wel overleven. Opvallend is, dat ontsnapte paartjes het hele jaar door kunnen gaan broeden, vaak zelfs midden in de winter wanneer het in hun gebied van oorsprong (Australië en Nieuw-Zeeland) zomer is.

Van algemene soorten worden veel meer meldingen geregistreerd. Zo is er een melding binnengekomen van de bonte strandloper met 14.000 exemplaren. Al die individuen zijn in één keer gemeld bij een telling aan de Waddenzeekust. De top drie van meest gemelde soorten (nest, broedpaar en waarnemingen) wordt in 2023 dan ook aangevoerd door die bonte strandloper. Net als in 2022 staat de kokmeeuw op plaats twee. De derde plaats is opvallend genoeg weggelegd voor de wintertaling. Ook hier speelt een melding van een grote groep op de Waddenzee een rol. De soort die in 2022 op plaats één stond - de spreeuw - vinden we in 2023 pas terug op plaats veertien.

Als we alleen naar broedende vogels kijken, dan ziet de top drie er wat anders uit, dan voert de kokmeeuw opnieuw de lijst aan, net als in 2022, gevolgd door de wilde eend en meerkoet. De boerenzwaluw is net uit de top drie gevallen en staat nu op plaats vier.

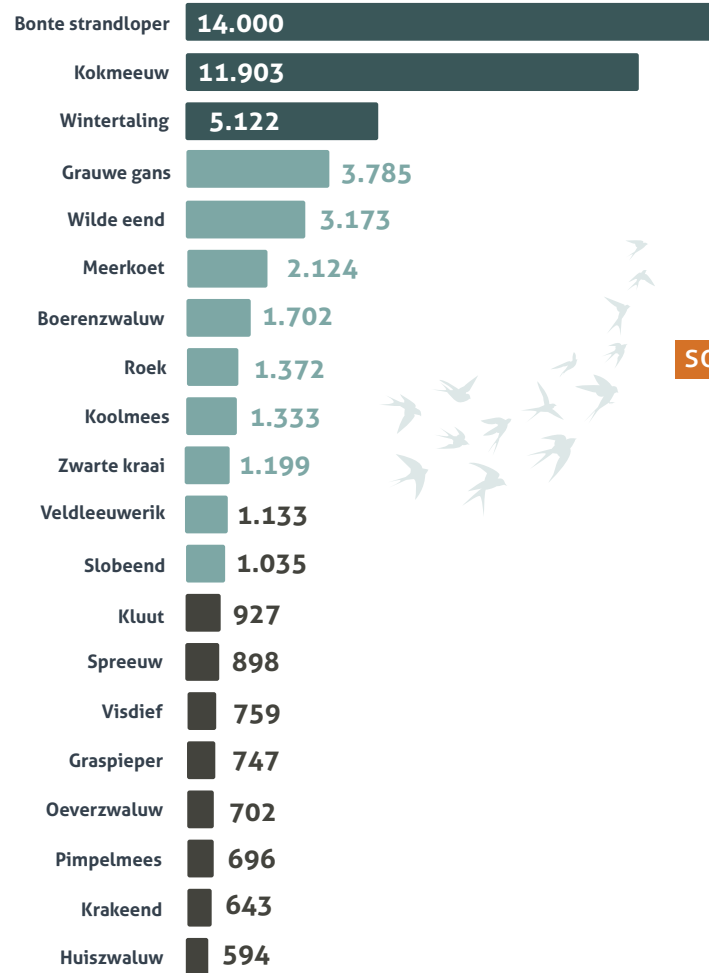

De bonte strandloper in winterkleed aan de kust

Foto: Wiebe Palstra.

Top 20 meest gemelde soorten

(nesten+broedparen+waarnemingen)

soorten met slechts 1 geteld exemplaar

(nesten+broedparen+waarnemingen)

- Bokje
- Boompieper
- Buidelmees
- Draaihals
- Glanskop
- Grauwe klauwier
- Grote stern
- Grote trap
- Klapekster
- Noordse stern
- Oehoe
- Ortolaan
- Strandplevier
- Zomertortel

De draaihals is een van de soorten die slechts eenmaal is gemeld in 2023 (door Vogelwacht Oldeboorn). Foto: Jappie Seinstra

3.2 Nestkasten

Ook dit jaar is het aantal nestlocaties dat in ons systeem geregistreerd staat weer toegenomen. We sloten het jaar af met een kleine 8.500 nestlocaties. Een nestlocatie kan bijvoorbeeld een ooievaarspaal of een scholeksterplateau zijn, maar ook een eendenkorf of een nestkast. Voor deze paragraaf zoomen we in op de nestkasten voor zangvogels (exclusief de zwaluwen, die komen in een volgende paragraaf apart aan bod).

Bijna 7000 nestlocaties betreffen nestkasten voor de kleine zangvogels. Op bijna 2.250 nestlocaties zijn nesten en/of broedparen gemeld. Ruim 6.000 nestlocaties zijn bedoeld voor mezensoorten. Niet verwonderlijk dus dat de top tien van nestkastbezetting bij de zangvogels opnieuw wordt aangevoerd door kool- en pimpelmezen.

Totaal nestlocaties

8476

bestemd voor
kleine zangvogels
6.910

waarvan,

mezenkasten
6.047

Niet alle nestlocaties worden ieder jaar gebruikt. Soms worden de resultaten ook niet op tijd in ons systeem gemeld. In 2023 kregen we op 1.373 mezenkasten een melding dat de kast was gebruikt door een vogelsoort. In 1.190 van die mezenkasten hebben kool- of pimpelmezen een nest gebouwd. Nog eens 183 werden gebruikt door broedpaartjes van andere soorten zoals bonte vliegenvanger, huis- of ringmus, boomklever of -kruiper en winterkoning.

Kool- en pimpelmezen beperken zich niet alleen tot de speciaal voor hen ontworpen mezenkasten. In totaal zijn er 1264 nesten en broedparen van de koolmees gemeld. 730 daarvan zijn gemeld op een mezenkast en 65 op een ander type kast. Dit betekent dat er ook nog 469 nesten en broedparen gemeld zijn zonder koppeling met een nestlocatie.

Koolmezen totaal

1264

op een mezenkast
730

op andere nestlocatie
65

los
469

Voor de pimpelmezen komt dat beeld behoorlijk overeen, maar dan met kleinere aantallen: totaal zijn 671 nesten en broedparen geregistreerd, waarvan 460 op een mezenkast en 28 op een ander type kast. 183 nesten en broedparen werden geregistreerd zonder koppeling met een nestlocatie.

Pimpelmezen totaal

671

op een mezenkast
460

op andere nestlocatie
28

los
183

Er werden 1264 nesten en broedparen van koolmezen geregistreerd in 2023.

Foto: Jappie Seinstra

De pimpelmees broedt niet alleen in nestkasten. Van de 671 geregistreerde nesten en broedparen, werden 183 niet op een nestkast gemeld.

Foto: Wiebe Palstra

3.3 Zwaluwen

Van de vijf in Fryslân voorkomende zwaluwensorten zijn van vier soorten ook daadwerkelijk gegevens binnengekomen bij de BFVW in 2023. Het gaat dan om de huiszwaluw, boerenzwaluw, gierzwaluw en oeverzwaluw. De nachtzwaluw is dit jaar niet gemeld. De werkgroep zwaluwen verzamelt de binnengekomen gegevens en geeft advies aan vogelwachten en particulieren met vragen over zwaluwen en hun nestgelegenheid.

43 vogelwachten hebben gegevens over minstens één van de vier zwaluwsoorten aangeleverd. De aantallen nesten en broedparen schommelden de afgelopen vijf jaren flink. Vooral de aantallen boeren- en huiszwaluw variëren sterk van jaar tot jaar. In 2023 werd de boerenzwaluw 1543 keer als nest of broedpaar geregistreerd, de huiszwaluw 497 keer, de oeverzwaluw 630 keer en de gierzwaluw 175 keer.

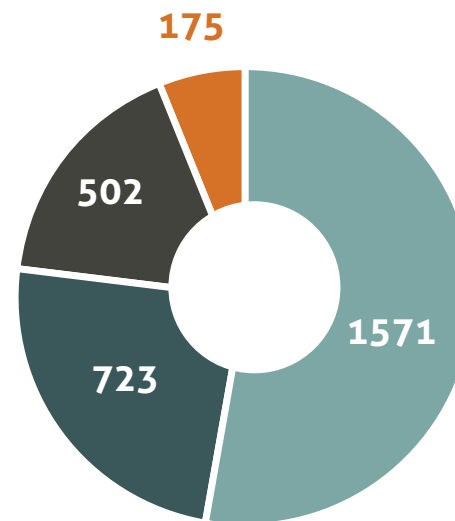
Vorig jaar spraken we al over het feit dat zwaluwen het lastig hebben doordat de aantallen insecten afnemen. Het vinden van goede nestgelegenheid wordt voor de zwaluwen echter ook steeds lastiger. Er zijn verschillende soorten kunstmatige nestgelegenheden beschikbaar, waarover onze werkgroep zwaluwen kan adviseren. Zo zijn er nestkommen voor boeren- en huiszwaluw, nestkast of inmetstelstenen voor de gierzwaluw en kunstmatige zwaluwwanden voor de oeverzwaluw.

Huiszwaluwen bouwen - zoals hun naam al aangeeft - vaak een nestkom aan een woning. Niet alle huiseigenaren zijn daar even blij mee. Er komen bij de BFVW nogal eens klachten binnen over overlast van ontlasting. Laten we vooropstellen dat zwaluwen (of welke vogelsoort dan ook) niet mogen worden verjaagd tijdens het

broedproces!

Gelukkig zijn er mogelijkheden om de overlast te beperken. We geven meestal het advies om een plank op te hangen onder de zwaluwnesten waar de ontlasting op kan landen. Stoepje of container blijven dan vrij van uitwerpselen. Zorg wel dat er een flinke kier blijft tussen gevel en plank, anders zullen de zwaluwen de plank aangrijpen om er weer nesten onder aan vast te metselen. Met dit soort simpele ingrepen kunnen mens en vogels prima naast elkaar leven. Het beste advies dat we kunnen geven is: geniet van de bedrijvige zwaluwen en beschouw hun aanwezigheid als een compliment. Zij zijn immers het bewijs dat er in uw nabije omgeving nog voldoende biodiversiteit bestaat!

nesten en broedparen zwaluwsoorten

■ Boerenzwaluw ■ Oeverzwaluw
■ Huiszwaluw ■ Gierzwaluw

Hoewel de Nederlandse namen anders doen vermoeden horen niet alle zwaluwen bij dezelfde soortgroep (familie). De gierzwaluw behoort tot de familie van gierzwaluwachtigen en de nachtzwaluw bij de nachtzwaluwachtigen. De boeren-, huis- en oeverzwaluwen behoren tot de familie van zwaluwen. De families zijn onderling niet verwant. De laatste drie behoren binnen hun familie ook nog allemaal tot een ander geslacht: de boerenzwaluw tot *Hirundo*, waar 15 soorten onder vallen, de huiszwaluw tot het geslacht *Delichon* (met vier soorten) en de oeverzwaluw tot de *Riparia* met vijf onderliggende soorten. Dit onderscheid is ook niet terug te vinden in de Friese, maar wel in de Latijnse, wetenschappelijke benamingen.

3.4 Blaustirns (zwarte stern)

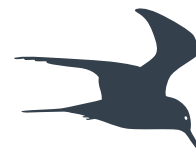
In de eerste helft van de vorige eeuw kende Fryslân een bloeiende populatie zwarte stern, met maar liefst 3.000 tot 4.000 broedparen rond de Tweede Wereldoorlog. Echter, door veranderingen in het landschap, waaronder het vastleggen van waterpeil, slonk de populatie drastisch tot slechts 150-200 paren. De dreiging van het volledig verdwijnen van de zwarte stern uit de provincie hing in de lucht.

Gelukkig staat de werkgroep blaustirns (werkgroep zwarte stern) sinds jaar en dag klaar om deze kwetsbare vogelsoort te beschermen en te behouden voor de regio. Met een focus op het creëren van geschikte broedplekken, hebben de vrijwilligers van de werkgroep nestvlotten geplaatst waarop zwarte stern kunnen broeden. Deze inspanningen hebben ertoe geleid dat de populatie - hoewel nog steeds fragiel - nu redelijk stabiel lijkt.

Het afgelopen jaar markeert een opmerkelijk succes voor de werkgroep, aangezien maar liefst 215 nestvlotten werden bezet door broedparen zwarte stern. Dit aantal is het op één na hoogste ooit geregistreerd. De nesten waren verdeeld over 12 locaties, waarvan er tien dezelfde waren als in 2022. Desondanks bleven de locaties De Leijen-De Tike en Jurjenslân-Izakswiid (Alde Feanen) dit jaar leeg. In de Frieswijkpolder (Gersloot) en Wiide van de Lende werden - anders dan vorig jaar - wel succesvolle broedparen gemeld. Voor laatstgenoemde locatie betekende dit zelfs de eerste keer in vijf jaar dat er over succes kon worden bericht.

De inzet van de werkgroep blaustirns is van onschatbare waarde gebleken voor het behoud van de zwarte stern in Fryslân. Zonder de toewijding en energie van deze vrijwilligers zou de zwarte stern waarschijnlijk geen broedvogel meer zijn geweest in onze provincie. De resultaten van afgelopen jaar weerspiegelen niet alleen de effectiviteit van hun werk, maar ook de hoop op een veerkrachtige toekomst voor deze bijzondere vogelsoort in Fryslân. De werkgroep kan nieuwe aanwas gebruiken. Lijkt het je leuk om je voor deze bijzondere vogelsoort in te zetten? Neem contact op met de BFVW.

Locaties met een bezetting zwarte stern (Blaustirns) ▶

De Putten - De Leijen	10
It Eillân-West, Goëngahuizen	41
Kobbelan, Goëngahuizen	29
Smalle Ee	20
Frieswijkpolder, Gersloot	12
Brandemeer, noord, Oldelamer	43
Brandemeer, zuid, Oldelamer	11
Tjonger (Landlust), Langelille	8
Tjonger (Langelille), Langelille	14
Wiide van de Lende	16
Helofytenfilter, It Easterskar	11

Een biddende zwarte stern bij De Tike.
Foto: Jappie Seinstra

Totaal nesten blaustirns (Fryslân) ▾

1996	179
1997	143
1998	149
1999	158
2000	148
2001	193
2002	148
2003	191
2004	169
2005	141
2006	142
2007	139
2008	122 laagste
2009	157
2010	166
2011	174
2012	196
2013	198
2014	194
2015	171
2016	202
2017	193
2018	158
2019	178
2020	152
2021	218 hoogste
2022	179
2023	215

3.5 Uilen en roofvogels

Werkgroep Kerkuilen Friesland

De Werkgroep Kerkuilen Friesland (WKF) heeft de regie over de bescherming van de kerkuilen. De BFVW faciliteert de werkgroep met het registratiesysteem en met beschermingsmiddelen en instructieboeken.

Na het verlies van voorman Johan de Jong in 2022 heeft de werkgroep in 2023 niet stilgezeten. De werkgroep heeft bijvoorbeeld gekozen voor een nieuwe bestuursstructuur. Fryslân is hierbij opgedeeld in rayons met elk hun eigen rayoncoördinator. Nieuwe Friesland-coördinator is Pyt van de Polder. De coördinatoren zijn met hun contactgegevens terug te vinden achterin dit jaarverslag.

Verder is er, met veel inzet en doorzettingsvermogen van de nieuwe Friesland-coördinator, geïnvesteerd in het certificeren van ringers. In oktober was er in Ureterp gelegenheid voor ringers om hun ringcertificaat te behalen of te verlengen. Tijdens deze certificering kunnen (aspirant)ringers laten zien wat ze in huis hebben. Om dit zo realistisch mogelijk te kunnen aftoetsen, worden dode kerkuilen (meestal verkeersslachtoffers die gevonden en bewaard worden door leden van WKF) gebruikt om daadwerkelijk alle handelingen op te kunnen beoefenen. Alle 14 ringers slaagden deze dag.

De leden van de werkgroep zijn erg blij met de twintig door Age Kleinhuis gedoneerde kerkuilen-

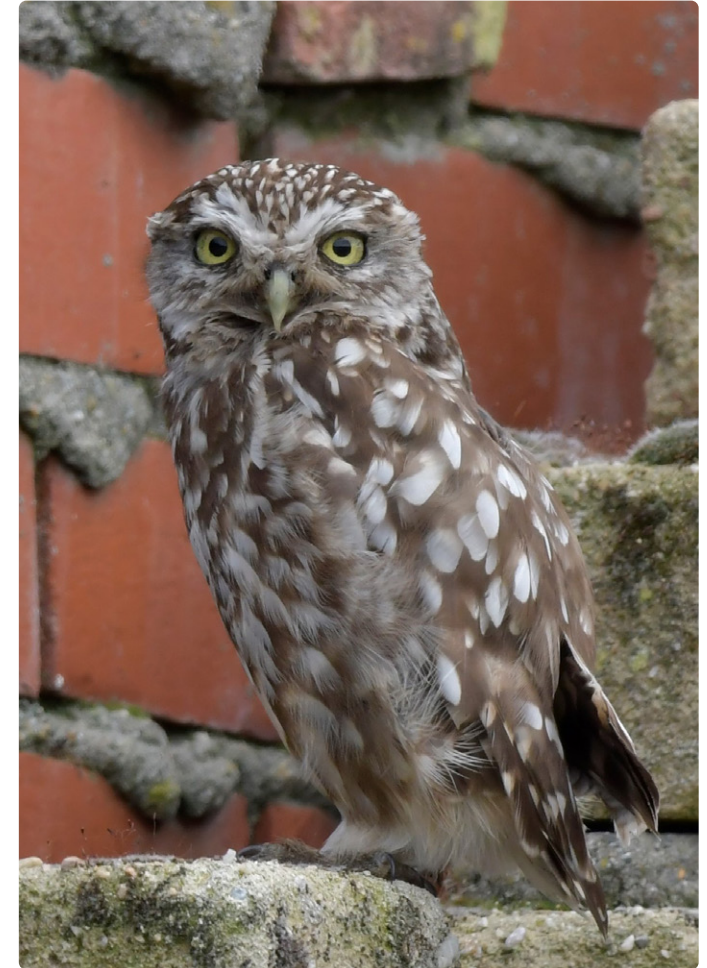
broedkasten. Deze zijn gebruikt om oude kasten te vervangen of op nieuwe adressen in heel Fryslân te plaatsen. De WKF maakt verder nog vaak tijd en ruimte voor (jeugd)educatie. Tijdens onze controle rondes is ruimte voor geïnteresseerden om mee te lopen. Ook verzorgen we lezingen over uilen en hebben we een stand welke op events kan worden benut (aanmelden via Pyt van de Polder).

De BFVW blijft de WKF faciliteren waar nodig en mogelijk. Eén van de meest recente ontwikkelingen is het maken van een specifiek kerkuilen-account binnen het BFVW-registratiesysteem. Met dit account kunnen de leden van de werkgroep in heel Fryslân hun bevindingen rondom de uilen registreren. De resultaten worden ook getoond in de overzichtskaarten van de vogelwachten.

Het vorige jaarverslag werd afgesloten met de constatering dat er veel muizen in de 'Fryske fjilden' aanwezig waren, dat was een goed voorteken voor de verschillende uilen- en roofvogelsoorten voor 2023. Gelukkig hield de muizenstand zich goed stabiel en zo werd 2023 voor de uilen een goed jaar. In het BFVW-systeem zijn de volgende registraties gedaan van vijf uilensoorten:

Nesten+broedparen:

**Bosuil 4 | Kerkuil 125 | Ransuil 26 |
Steenuil 6 | Velduil 34**

De nieuwe Steenuilenwerkgroep Friesland houdt zich bezig met onderzoek naar en bescherming van de steenuil in Fryslân. In 2023 werden 6 nesten/broedparen bij de BFVW ingevoerd.
Foto: Wiebe Palstra

De Werkgroep Kerkuilen Friesland komt in een later stadium nog met de cijfers uit hun eigen archief naar buiten. Laatste oproep die de werkgroep graag doet is om waarnemingen van uilen (dood of levend) altijd te melden via A. de Jager (buorren1@hotmail.com).

Hoewel de WKF zich alleen nog focust op de kerkuil, houden de vrijwilligers zich daarbuiten ook nog wel bezig met het ringen van roofvogels. Dit wordt nu gecoördineerd door de Werkgroep Roofvogels Nederland.

Steenuilwerkgroep Friesland

In 2023 is door een aantal personen hard gewerkt aan de oprichting van de nieuwe Steenuilwerkgroep Friesland. Deze nieuwe werkgroep werkt nauw samen met de Steenuilwerkgroep Drenthe en is lid van onze commissie broedzorg. De werkgroep houdt zich bezig met nestgelegenheid en ringen en doet ook onderzoek naar het voedsel van de steenuil door middel van braakballenonderzoek. Meldingen kunnen gedaan worden via steenuilfriesland@hotmail.com, maar de werkgroep heeft ook inzage in het BFVW-registratiesysteem. Registreer je waarneming van de steenuilen dus vooral met de BFVW-app!

3.6 Wilsters (goudplevieren)

Tot midden vorige eeuw was het wilsterflappen een ambacht, dat op het platteland van Groningen, Fryslân en de kop van Noord-Holland werd uitgeoefend. Voornamelijk door boerenarbeiders, veenarbeiders en dagloners. Het was voor hen bittere noodzaak hun schaarse inkomsten aan te vullen. Hoewel de vangtechniek in wezen vrij eenvoudig is, is veel veldkennis en ook veel ervaring nodig om succesvol te zijn.

Toen het financiële belang verdween door een handelsverbod dreigde de kennis van het wilsterflappen verloren te gaan, ook omdat weinig jongeren er belangstelling voor hadden. Gelukkig is er nu een stabiele groep mensen die dit ambacht nog beoefent: vogels worden geringd, gegevens van de vogels worden verzameld en dit levert een belangrijke bijdrage aan het monitoren van populaties en onderzoek naar trek- en migratiegedrag.

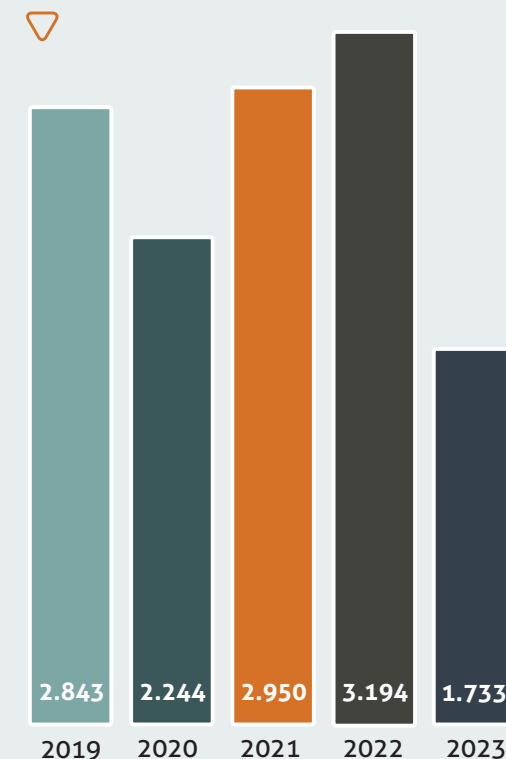
Aldus levert dit oude ambacht heden ten dage door zorgvuldige dataverzameling een belangrijke bijdrage aan wetenschappelijk onderzoek. Van jager naar wetenschapper dus.

Het wilsterflappen was en is een onderdeel van de Noord-Nederlandse cultuur. De doelstelling is veranderd, het ambacht nagenoeg niet. Vanuit cultuurhistorisch perspectief is het goed dat mensen hiervan kennis kunnen nemen. Ziet u in de uitgestrekte Friese of Groningse weilanden een scherm met een eenzame figuur erachter? Wie weet, is het één van de ongeveer 25 actieve wilsterflappers.

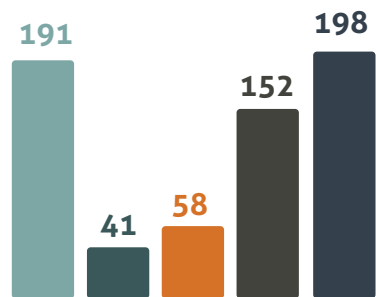

Naast goudplevieren worden er ieder jaar ook regenwulpen geringd door de wilsterflappers.
Foto: Wiebe Palstra

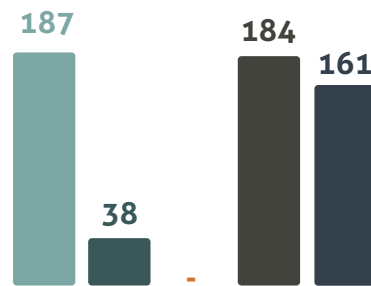
geringde goudplevieren in de afgelopen vijf jaar

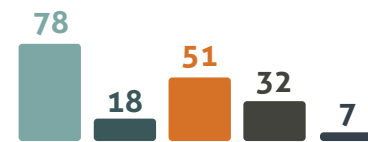
in 2023 geringde
soorten met hun
aantallen
in voorgaande jaren

kemphaan

kievit

bonte strandloper

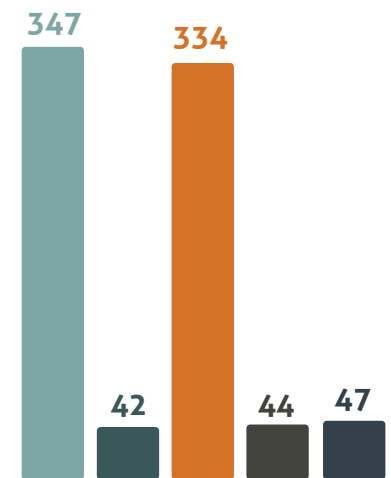
watersnip

zilverplevier

grutto

regenwulp

2019 2020 2021 2022 2023

04 **educatie**

4.1 **Jeugd**

In het zonovergoten decor van erf en landerijen van Jelte, Thea en Wieke Marije Bakker vond op 3 juni de jaarlijkse Jeugdfûgelwachtdei plaats. Organiserende wacht was Vogelwacht Burdaard e.o.. De commissie educatie, die zich inzet voor het ondersteunen van wachten bij het opzetten van jeugdafdelingen en het lesgeven aan basisscholen, ondersteunt ook bij de organisatie van dit evenement.

Na de opening door Cambuurtrainer Henk de Jong genoten bijna 180 enthousiaste kinderen van een dag vol activiteiten. Hoogtepunten van de dag waren onder andere de vogel-demonstraties van de valkenier, het polsstokspringen en het dronevliegen. Dankzij de inspanningen van Vogelwacht Burdaard e.o. werd de Jeugdfûgelwachtdei een prachtige gelegenheid voor kinderen om te leren over en te genieten van de Friese natuur.

Voor kinderen die zich echt voor de weidevogels willen inzetten werd op 13 april de cursus junior weidevogelbeschermer gehouden. De cursus trok 12 tieners (10-14 jaar) naar Bolsward en bleek een groot succes. Ook Omrop Fryslân schonk aandacht aan deze middag.

Tot slot werden leerlingen van het Bogermancollege in Koudum meegenomen het veld in om kennis te maken met de weidevogels. De drone kon rekenen op veel belangstelling van de leerlingen die vonden dat dit middel weidevogelbescherming weer hip maakt.

Wat leeft er allemaal in een sloot? De kinderen gebruiken enthousiast hun netjes om allerlei levende have op te vissen.

Foto: Henk de Jong

Ook het timmeren van nestkasten was een populair onderdeel op de Jeugdfûgelwachtdei.

Foto: Henk de Jong

4.2 **Volwassenen**

Voor het derde jaar op rij werd door de BFWW de basis-cursus weidevogelbeschermer georganiseerd. Op vier verschillende plekken werd tijdens twee avonden de theorie over de weidevogels, hun gedrag en manieren van bescherming uitgelegd. In totaal namen 82 mensen deel aan één van deze cursussen. Omdat je weidevogelbescherming niet alleen kunt leren in een klaslokaal werden de cursisten gekoppeld aan lokale vogelwachten om ook de praktijk onder de knie te krijgen. Ook werden er nog zes praktijkdagen georganiseerd voor de nieuwe vrijwilligers.

Naast deze basiscursus organiseerden we nog verscheidene andere cursussen en trainingen, al dan niet online. Drie verschillende webinars konden rekenen op een mooie deelname. Tijdens de eerste werden deelnemers bijgepraat over wat er allemaal komt kijken bij de aanschaf van een drone. Na de hack in april organiseerden we in samenwerking met Jelmer Brouwer een webinar digitale veiligheid en aan het eind van het jaar konden vogelwachters informatie opdoen over fondsenwerving en subsidieverstrekkingen.

De BFWW neemt ook deel aan de organisatie van twee kennisdagen: De Friese Weidevogelkennisdag en de dag voor vrijwilligers in het groen, Griem Goud. Geïnteresseerden kunnen tijdens deze dagen hun hart ophalen aan kennis over (weide)vogels en andere vormen van natuur.

NAW gegevens (secretariaten vogelwachten)

VW. Akkerwoude	06-12521706
VW. Akkrum	06-52451694
VW. Ameland (Hollum/Ballum)	06-20366320
VW. Ameland (Nes- Buren)	06-16196718
VW. Anjum	06-16700848
VW. Arum	06-30788409
VW. Augustinusga/Surhuizum	06-50225057
VW. Bakhuizen	06-27472826
VW. Balk en omstreken	06-21832829
VW. Beetgum/Beetgumermolen	06-2469129
VW. Bergum	06-36533701
VW. Birdaard	06-17384915
VW. Boksum en omkriten	06-38970031
VW. Bolsward	06-29335374
VW. Boyl	06-36318604
VW. Bozum	06-16957003
VW. Brantgum/Raard	06-11686720
VW. De Fjouwer Doarpen" Itens	06-24119727
VW. 'De Trije Doarpkes'	06-42079949
VW. De Wilgen/Smalle Ee	06-55373064
VW. Dokkum	06-25413544
VW. Donkerbroek	06-51083748
VW. Drachten/Beetsterzwaag	0512-519740
VW. Drachtstercompagnie	06-20965521
VW. Driesum/Wouterswoude	06-25164853
VW. Drogeham	06-20880473
VW. Dronrijp	06-51121636
VW. Easterein	06-83591959
VW. Eastermar	0512-472236
VW. Easterwierrum	06-41589553
VW. Eestrum	06-15362238
VW. Engwierum	06-42820988
VW. Feankleaster e.o.	06-11212927
VW. Franeker	06-20280733
VW. Gaastmeer	06-39365885
VW. Garyp	06-39326581

VW. Gerkesklooster/Stroobos	06-22101005
VW. Gorredijk	06-42880591
VW. Grouw	0566-621882
VW. Hallum/Marrum/Ferwert	06-52061635
VW. Hantum	06-30393963
VW. Harlingen	06-54351215
VW. Haskerdyken	0513-671428
VW. Heerenveen	06-11425355
VW. Het Oud Bildt	06-54351618
VW. Jutryp/Hommerts	06-38900237
VW. Hurdegaryp	06-30398917
VW. Idaarderadeel Nrd.(Warga e.o.)	06-22324688
VW. IJlst en Oosthem	06-21363128
VW. Irnsum	06-15000937
VW. Jelsum e.o.	06-44020284
VW. Joure	06-30027499
VW. Jubbega e.o.	06-25402067
VW. Kollum	06-44554569
VW. Koudum/Hemelum	06-13768307
VW. Langezwaag/Luxwoude	06-15264420
VW. Leeuwarden e.o.	06-15134003
VW. Lekkum/Miedum	06-28333938
VW. Lemmer	06-12399376
VW. Lollum/ Waaxens	06-30500307
VW. Makkum	06-20850775
VW. Mantgum	06-51582752
VW. Marssum	06-27191291
VW. Menaldum/Slappeterp	06-26130209
VW. Nijbeets/Veenhoop	06-12200106
VW. Noordbergum	06-44429444
VW. Olde- en Nijeberkoop	06-10201723
VW. Oldeboorn	06-16168914
VW. Oldeholtjade e.o.	06-31551676
VW. Oosterzee	06-83210142
VW. Opeinde (Sm)	06-11039737
VW. Oppenhuizen/Uitwellingerga	06-52020852

VW. Oude- en Nieuwehorne	06-81050063
VW. Oudega (Sm)	06-39325148
VW. Oudega (W)	06-48080372
VW. Oudehaske	06-52481133
VW. Oudwoude	06-10930088
VW. Raerderhim e.o.	06-44725704
VW. Reduzum	06-12071790
VW. Rijperkerk	06-55625240
VW. Rinsumageest	06-23846655
VW. Scharnegoutum e.o.	06-41915983
VW. Schiermonnikoog	06-29002480
VW. Sloten e.o.	06-36313095
VW. Sneek	06-51591121
VW. St. Johannesga-Rotsterhaule	06-14979424
VW. Stavoren	06-25163885
VW. Stiens	06-51423063
VW. Terschelling	06-55854138
VW. Tjalleberd/ De Streek	06-40154700
VW. Trynwalden	06-11191720
VW. Twijzelerheide	06-45460974
VW. Tytsjerk	06-49906878
VW. Ureterp	06-28922211
VW. Veenwouden	06-15582470
VW. Westergeest	06-23443219
VW. Wijns e.o.	058-2896744
VW. Winsum/Baard/Oosterlittens	06-29464603
VW. Wurdum/Swichum/Wytgaard	06-29467624
VW. Witmarsum	06-13454967
VW. Wolvega	06-10421162
VW. Wommels	06-22198651
VW. Workum	06-10474769
VW. Zwaagwesteinde	06-38311247

Bonds bureau BFWW

Labadistendyk 2, 8637 VJ Wiuwert
Tel. 058-250 4388
Email: info@bfvw.nl - Website: www.bfvw.nl
IBAN-nr. BFWW: NL82RABO0356254844
Geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

Bestuur

Strikwerda	K.	Dekemaleane 1 8401 BC Gorredijk keimpestrikwerda59@gmail.com 06-11050846	Voorzitter
Heida	H.	Rengersweg 88 9062 EH Oentsjerk harkeheida@gmail.com 06-11191720	Secretaris
Jong	W. de	Harlingerweg 20 8821 LC Kimswerd wybe.dejong@icloud.com 06-12902035	Penningmeester
Minkes	H.	Dokkumerstrjitwei 13 9112 GT Burdaard henkminkes@kpnplanet.nl 06-17384915	Wnd. Voorzitter en Broedzorg
Kooistra	D.	De Singel 36 8734 HR Easterein d_kooistra91@hotmail.com 06-15356106	Jur. Zaken/ Onderzoek
Sijmonsma	T.	Rijksweg 154 9011 VJ Jirnsum 06-46487488	Nazorg

Ereleden

Algra	R.
Boer	E. de
Dijkstra	H.
Douma	M.
Fokkema	J.
Heslinga	G.
Hoekstra	M.
Strikwerda	J.
Terpstra	W.
Roodbergen	S.P.
Wiegersma	J.
Wijnja	W.
Witteveen	A.G.

Commissie educatie (te bereiken via Bonds bureau)

Dam	R. van	Wiuwert	Lid
Jong	S.A. de	Witmarsum	Lid

Team automatisering (te bereiken via Bonds bureau)

Dijkstra	J.	Tytsjerk	Lid
Veenstra	N.	Burgum	Lid
Witte	Th. de	Lemma	Lid

Commissie nazorg (incl. predatie)

Sijmonsma T.	Jirnsum	Voorzitter
Jissink W.	Oudehaske	Secretaris
Reidkraach 7 9465 RS wybedytjissink@outlook.com 06-443000670		
Zee I. van der	Wiuwert	Bonds bureau
Jager Kl.	Oudehaske	Lid
Ludema J.	Burdaard	Lid
Meindertsma H.	Wyns	Lid
Stralen J. van	Tjerkgaast	Lid
Jong P. de	Aldeboarn	Lid
Hilverda H.	Akkrum	Lid
Vries G.J. de	Gytsjerk	Lid
Vries M. de	Sibrandahûs	Lid

Commissie broedzorg

Minkes H.	Burdaard	Voorzitter
Beek J.H.	Grou	Secretaris
broedzorg@bfvw.nl, fûgelwacht@kpnmail.nl		
Postma H.	Oppenhuizen	Nestkasten
Tamminga G.	Heerenveen	Werkgroep zwaluwen
Frankena C.	Wommels	Lid
hermantaapke@home.nl ierdswel@vwho.nl		

Commissie blaustirns

Minkes H.	Burdaard	Voorzitter
Paulusma J.J.	Oudega	Lid, It Fryske Gea
Postma J.	Harlingen	Lid, Sovon
Sikkema M.	Earnewâld	Lid
henkminkes@kpnplanet.nl		

Vogelasiel 'De Fûgelhelling'

De Feart 1 | 9247 CK | Ureterp
info@defugelhelling.nl
0512-514328

Vogelkustasiel 'De Fûgelpits'

Mosselbankwei 1 | 9142 VJ |
Moddergat | fugelpits@planet.nl
0519-321591

Stichting Agrarisch Natuurfonds Fryslân (ANF)

Slachte 4A | 8731 CJ | Wommels |
info@agrarischnatuurfondsfryslan.nl
058-2504388

Vanellus

Aukes H.	Mantgum	Redactiemanager
mail@hac.frl 06-22392730		
Bruinsma W.	Winsum	Redacteur
Dijkstra W.	Leeuwarden	Redacteur
Zee I. van der	Wiuwert	Redactieadres
Labadistendyk 2 8637 VJ i.vanderzee@bfvw.nl 06-11402591		
Tamsma H.	IJlst	Redacteur
Hosper U.	Ureterp	Redacteur

Werkgroep kerkuilen Friesland

Polder P. van de	Readtsjerk	Coördinator
Jager A. de	Ouwsterhaule	Contactpersoon BFVW
buorren1@hotmail.com		

Steenuilwerkgroep Friesland

Jager A. de	Ouwsterhaule	Contactpersoon BFVW
-------------	--------------	---------------------

Wilsterwerkgroep

Louwsma L.	Arum	Penningmeester
Jong B. de	Koudum	Lid
Mulder D.H.	Molkwerum	Secretaris
Hellingstrjitte 28 8722 HH Molkwerum		
Strikwerda J.	Dearsum	Voorzitter
Zee R. van der	Workum	Lid
jaapengelland@kpnmail.nl		

Werkgroep RAS 'Ljip en Strânljip'

Grobbe C.		Penningmeester
Huizenga J.	Burgum	Secretaris
Gernierstrjitte 33 9251 PM jeffrey_huizenga@hotmail.com 06-23211588		
Visser R.	Boer (FrL)	Voorzitter

Bontebekplevier.
Foto: Wiebe Palstra

It Heitelân

Dêr't de dyk it lân omklammet,
lyk in memme-earm har bern.
Dêr't de wylde see jamk flammet,
op in hap út Friso's hern.
Dêr't de Stiennen man syn eagen,
stoarje lit oer fjild en strân.
Dêr't men eanget fan gjin weagen,
dêr is't leave Heitelân!
dêr't men eanget fan gjin weagen,
Dêr is't leave Heitelân!

Dêr 't Reaklif sa swietkes lonket,
yn de jûntiids sinneskyn.
Dêr't it bokweitblomke pronket,
tusken heide en beamguod yn.
Dêr't de Aldehou syn brommen,
oeren fier soms dreunt yn't rûn.
Dêr't it tilt fan fee en blommen,
dêr is't oeral Fryske grûn!
Dêr't it tilt fan fee en blommen,
dêr is't oeral Fryske grûn!